

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 1120

4. LISTOPADA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



9 771451 425001



24. Festival bunjevački pisama

Leti vilo, bunjevačka

SADRŽAJ

6

Traktorska blokada na Y kraku
**Poljoprivrednici traže
ispunjenje obećanja**



10

Prekogranična suradnja
između Hrvatske i Srbije
**Potporna investicijskim
projektima**



12

Balázs Szűcs, ravnatelj
Međuopćinskog zavoda za zaštitu
spomenika kulture Subotica
**»S političarima nemamo
problem, oni su vidjeli
da smo stigli
do nulte točke«**



22

Gastrofest HKPD-a Jelačić
**Okusi Vojvodine okup-
ljeni u Petrovaradinu**



33

Novi broj *Godišnjaka za znanstvena
istraživanja ZKVH-a*
**Povijest, obljetnice,
politika**



36

Katoličke crkve u Beogradu
– u povijesti i sadašnjosti (II.)
**Crkva sv. Ante
Padovanskog**



OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)



Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju



Stara taktika, novi akteri

(Ili kako se od poljoprivrednika postaje hrvatski špijun)

Prošlog tjedna sudjelovala sam na jednom seminaru na kome se govorilo o diskriminaciji, ljudskim pravima i govoru mržnje. Između ostalog, i o diskriminaciji i govoru mržnje koji je upućen prema nacionalnim manjinama. Kao nacionalne manjine koje su najviše izložene govoru mržnje izdvojeni su Albanci i Romi. Vjerujemo slučajno prešućeni su Hrvati i Bošnjaci koji su prema istom izvješću koje je prezentirano usmeno po izloženosti govoru mržnje odmah iza Albanaca. Kažem vjerujem da je propust napravljen slučajno, jer porazno bi bilo da organizacija koju podupire Europska unija prešućuje takve podatke. Ono što je nesporno porazno je podatak da su najveći generatori govora mržnje mediji.

Na potvrdu toga nije se trebalo dugo čekati. Već u utorak, dan nakon početka prosvjeda subotičkih poljoprivrednika koji su blokirali jednu od cesta na prilazu Subotici, u jednom dnevnom listu (neću ga reklamirati) objavljen je nepotpisani tekst koji čelnike udruge subotičkih poljoprivrednika targetira kao osobe koje rade po instrukcijama hrvatske službe, a posebno je apostrofirani jedan od govornika na presici koji je proglašen »novim favoritom hrvatske strane«, »ekstremist koji radi po zahtjevima hrvatskih obavještajnih i političkih struktura«. Ali se s olakšanjem na kraju teksta anonimnog autora dodaje kako će, naravno, »hrvatski faktor pretrpjeti potpuni debakl«. Valjda je tom potpunom debaklu trebalo pridonijeti privođenje na obavijesni razgovor. Naime, istog jutra kada se tekst pojavio slijedilo je privođenje u Bezbedonosno-informativnu agenciju na trosatni obavijesni razgovor. Čini se, opet se zgodnim učinilo potegnuti hrvatske špijune i njihove suradnike. Uostalom, kao i prije nekoliko tjedana kada su s naslovnica iskakali naslovi u stilu »hrvatski špijuni vršljaju Srbijom«.

Stara taktika, samo s novim akterima. Čekamo nove špijune.

Z. V.

Lista sveučilišta *Stanford*

Ivan Gutman najutjecajniji znanstvenik iz Srbije

Američko sveučilište *Stanford* objavilo je najnoviju listu najutjecajnijih istraživača u svijetu, na kojoj se među 217.097 imena nalazi i 89 znanstvenika iz Srbije, objavio je *Danas*. Radi se o listi na kojoj su istraživači rangirani na osnovu rezultata koje su ostvarili u cijeloj karijeri i tu su pored aktivnih i preminuli znanstvenici, budući da se njihovi radovi i danas citiraju. Osim toga, svake godine se objavljuje i lista istraživača spram učinka koji su ostvarili u prethodnoj godini.



Znanstvenici su klasificirani u 22 područja i 174 potpodručja. Na listi koja se odnosi na cijelu karijeru najbolje je plasiran **Ivan Gutman** s Univerziteta u Kragujevcu.

Lista je sačinjena na osnovu bibliometrijskih podataka iz baze *Skopus*. Metodologija rangiranja zasnovana je na većem broju kriterija, među kojima su najznačajniji broj samostalnih znanstvenih radova, broj radova u kojima je znanstvenik prvi autor, broj citata tih radova, H-indeks i drugi.

Akademik **Ivan Gutman** rođen je 1947. u Somboru. Osnovnu školu i gimnaziju je završio u Somboru, a 1966.

godine otišao je na studij kemije u Beograd. Tri godine kasnije magistrirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. U Zagrebu je iste godine postao i doktor kemije, a 1981. na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu i doktor matematičkih znanosti. Za redovitog profesora Prirodno-matematičkog fakulteta u Kragujevcu biran je od 1984. godine. Od 2012. je profesor emeritus. U mirovini je, ali i dalje radi na matematičkom fakultetu i to kao profesor na doktorskim studijama. Gostujući profesor bio je na sveučilištima u Njemačkoj, Tajvanu, SAD-u, Kanadi, Austriji, Venecueli, Malti, Kini, Meksiku, Čileu, Saudijskoj Arabiji.

Član je SANU-a od 1988. godine (redovni član od 1997.), zatim Međunarodne akademije matematičke kemije od 2005., Akademije nelinearnih znanosti (Moskva) od 2006. godine, a Europske akademije (London) od 2012. godine. Tijekom svoje karijere objavio je više od 1.370 znanstvenih i oko 300 stručnih radova. Na njihovoj izradi surađivao je sa 770 kolega iz zemlje i inozemstva. Osim desetak radova monografskog i revijskog karaktera, napisao je i šest knjiga objavljenih kod renomiranih izdavača u inozemstvu. Gutman je među najcitiranijim znanstvenicima u svijetu; radovi su mu citirani preko 30.000 puta u znanstvenim radovima drugih autora i preko 5.100 puta u više od 460 knjiga i udžbenika. Vodio je izradu velikog broja diplomskih radova, sedam specijalističkih, 10 magistarskih i 10 doktorata.

Među ostalim, dobitnik je priznanja *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi koje dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće te je suradnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

H. R.

Manje proizvedene pšenice i kukuruza

U Srbiji je na dan 5. rujna ove godine, prema prethodnim rezultatima, bilo proizvedeno 2,9 milijuna tona pšenice, što je za 15,9 posto manje u odnosu na proizvodnju ostvarenu u prošloj godini, objavio je Republički zavod za statistiku.

Malina je proizvedeno manje za 4,7 posto, a višanja za 5,5 posto.

Očekivana proizvodnja kukuruza je 5,42 milijuna tona, što je za 18,2 posto manje u odnosu na prošlogodišnju proizvodnju.

U usporedbi s prošlom godinom, očekuje se veća proizvodnja šećerne repe za 4,3 posto, suncokreta manja za 7,1 posto, a soje manja za 32,3 posto, prenio je *Tanjug*.

U odnosu na desetogodišnji prosjek, od 2014. do 2023. godine, proizvodnja pšenice je veća za 2,4 posto, suncokreta za 3,7 posto, dok su smanjene proizvodnja soje za 28,4 posto, kukuruza za 15,1 posto i šećerne repe za 8,6 posto.

U usporedbi s proizvodnjom iz prošle godine, očekuje se veća proizvodnja šljiva, za 6,8 posto i jabuka, za 2,5 posto. U odnosu na desetogodišnji prosjek, očekuje se smanjenje proizvodnje šljiva za 12,3 posto i jabuka za 12,4 posto. Očekivana proizvodnja grožđa u Srbiji manja je za 1,4 posto od prošlogodišnje, što je za 15,1 posto manje u odnosu na desetogodišnji prosjek.

Konačni podaci o proizvodnji usjeva, voća i grožđa u 2024. godini bit će objavljeni u ožujku 2025. godine.

Diskriminacija i govor mržnje

Albanci, Hrvati i Bošnjaci najviše na »meti«

Kako pokazuje monitoring medija, nacionalne manjine jedna su od grupa prema kojoj se očituje visok stupanj govora mržnje, rečeno je na obuci za predstavnike medija o ljudskim pravima, diskriminaciji i govoru mržnje, koju je prošlog vikenda u Mokrinu organizirala *Mreža za izvještavanje o različitosti*.

Rezultati monitoringa medija *Mreže za izvještavanje o različitosti* pokazuju da je od svibnja 2022. do prosinca 2023. godine u Srbiji zabilježeno 113 slučajeva govora mržnje. Prema rezultatima ovog istraživanja, najviše primjera govora mržnje zabilježeni je u kategorijama roda, blizu 25 posto, i etničke pripadnosti s 20 posto. Visoko na listi nacionalnih manjina prema kojima se često očituje govor mržnje je i hrvatska manjina.

izvještavanje o rodno zasnovanom nasilju. Najčešće targetirana etnička grupa u srbijanskim medijima bili su Albanci, koji su opisivani kao neprijatelji ili prijetnja», kazala je Jelača i dodala da su društva na zapadnom Balkanu i dalje vrlo podijeljena na različitim razinama, od međuetničkih odnosa do toga kako društvo tretira žene i važne društvene teme poput rodno zasnovanog nasilja.

»Nasilje u komunikaciji je normalizirano i to je 'kultura' javnog govora koja nerijetko dolazi od političkih figura, pa i vjerskih vođa, a odražava se na ljudska i građanska prava i dobrobit građana i građanki diljem Balkana«, rekla je Jelača.

Facilitatorica obuke **Danica Ilić** kao problem istaknula je nepostojanje prave inkluzivnosti medijskog sadržaja,

jer se marginalizirane grupe u medijima pojavljuju samo onda kada govore kao pripadnici određene grupe, a ne kao sugovornici o općim temama.

»Osobe s invaliditetom obično se pozivaju da govore kao osobe s invaliditetom koje govore o tome, a ne kao sugovornici koji mogu govoriti o drugim temama«, kazala je Ilić.

»Sloboda izražavanja jedna je od fundamentalnih vrijednosti, nije to samo pravo da se izraze svoji stavovi već i da imamo pristup informacijama i da u jednom demokratskom društvu kroz

razvoj tolerancije, pluralizma izražavamo te svoje misli i stavove. Ponekad ti stavovi mogu biti uvredljivi za druge i postavlja se pitanje granice između slobode izražavanja i govora mržnje. Mora postojati granica iza koje sloboda izražavanja više nije pitanje prava da jasno kažem što mislim i želim već promocija i poticanje na mržnju koja je zasnovana na nasilju i netrpeljivosti«, kazala je profesorica Pravnog fakulteta u Beogradu **Ivana Krstić** i istaknula da netrpeljivost nije prisutna samo u medijima, već se iskazuje i putem grafita.

Z. V.



»Govor mržnje je u trećini ovih slučajeva bio usmjeren na Albance (34,8 %), zatim na Hrvate (21,7 %) i Bošnjake (21,7 %), kao i na Rome (17,4 %)«, navodi se u izvještaju. Kako je na obuci kazala koordinatorka *Mreže za izvještavanje o različitosti* **Ivana Jelača**, najviše štetnog govora i govora mržnje, oko 37 posto, bilo je na portalima, oko 18 posto u televizijskim programima, a na platformi X oko 13 posto.

»Najzastupljeniji izvor govora mržnje i u ovom periodu ostali su mediji i medijski radnici (35 posto) i političari, javni dužnosnici i političke partije (30 posto). Najčešći štetni narativi ženama odnose se na senzacionalističko

Traktorska blokada na Y kraku

Poljoprivrednici traže ispunjenje obećanja

Dvodnevna blokada završena je privođenjem dijela poljoprivrednika u Bezbednosno-informativnu agenciju i najavom razgovora u Vladi Republike Srbije

Subotički poljoprivrednici blokirali su u ponedjeljak, 30. rujna, Y krak kod kružnog toka na Žedničkoj cesti u znak prosvjeda zbog neispunjenih obećanja koja su dobili od Vlade. Na prosvjedu je bilo oko 50 traktora i 70 poljoprivrednika.

»Okupili smo se ovdje jer smo još prošle godine u Kisaču dogovorili s bivšom premijerkom i ministricom isplatu 17 tisuća dinara za certificirano sjeme. Ni do danas nije donesena uredba o načinu realizacije, niti je novac isplaćen, a već je započela nova jesenska sjetva. Tražimo da 2023./24. godina bude bez pravdanja računa, čime bi se ujedno kompenzirala suša koja nas je ponovno pogodila ove godine i drastično smanjila prinos kukuruza. Drugi je zahtjev da od 1. siječnja imamo mogućnost točenja goriva na svim benzinskim postajama bez akcize, dakle da svaki poljoprivrednik natoči gorivo izravno po umanjenoj cijeni. Treći je zahtjev moratorij na sve poljoprivredne kredite, kao za vrijeme pandemije covid-19, a četvrti zahtjev je uređenje tržišta i robne burze, i to ne samo za žitarice, već za sve poljoprivredne proizvode«, izjavio je predsjednik Udruženja poljoprivrednika Subotice **Miroslav Matković**.

Naglasio je kako su ove zahtjeve u ponedjeljak ujutru uputili Vladi Srbije, te dali rok od 24 sata da im odgovore kada će točno biti realizirani. Pozvali su sve nezadovoljne poljoprivrednike da im se pridruže.

Šahovska partija države i poljoprivrednika

Novinarima se obratio i član subotičkog Udruženja poljoprivrednih proizvođača **Damir Perčić**, te je situaciju opisao kao šahovsku partiju između Ministarstva poljoprivrede i poljoprivrednika.

»Krajem prošle godine u Kisaču su dogovorena pravila po kojima ćemo se ponašati u ovoj šahovskoj partiji. Već na početku smo naišli na nesuglasice, u Beogradu je bilo 18 tisuća dinara po hektaru za certificirano sjeme, nakon toga su rekli 17 tisuća dinara, a prije četiri mjeseca su izjavili da uopće nema novca za certificirano sjeme. Više smo puta pokušavali reći kako je ova godina samo jedna u nizu loših godina što se tiče vremenskih uvjeta i cijena proizvoda. Za agroekonomsku godinu 2023./24. još uvijek nije izašao pravilnik za certificirano sjeme, nakon devet mjeseci nemamo izmjene zakona o akcizama, nije



Nakon privođenja poljoprivrednika reagirao je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

»Naši sunarodnjaci i neki njihovi javni postupci nepogrešivo su nanovo u dijelu javnosti i pojedinim medijima dovedeni u vezu s projektiranim željama pojedinih centara moći, čije su namjere daleko od dobrih, tolerantnih i prihvatljivih. Isto tako, nisu nikada bili niti danas jesu instrumenti nekakvih inozemnih 'zlih sila'. Društvene kontraste i konflikte u Srbiji ne čine Hrvati – prije će biti da se na njima oni lome jače ako se usude javno iskazati neke od svojih stavova. Do kada? Tko želi tihe, povučene Hrvate, koji eventualno smiju biti glasni samo na folklornim priredbama (koje isto znaju gdje kad smetati)? Mi u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini se, ne od danas, tako čemu snažno protivimo«, navodi se u objavi DSHV-a na platformi X.

riješen ni uvoz ni izvoz, jednostavno smo morali dati do znanja Ministarstvu da više ne možemo izdržati. Pokušali smo komunicirati, slali smo e-maile, prije 10 dana otišli smo u Beograd kako bismo razgovarali s ministrom o toj temi, ali za devet mjeseci nismo dobili niti jedan odgovor, a nama je za tih devet mjeseci završila agroekonomska godina. Pokušali smo mirnim putem, dopisima, no nažalost svjesni smo da nemamo drugog izbora. Nije nam jasno kome je u interesu da svaka tri mjeseca izlazimo van i objašnjavamo iste stvari. Proizvođači su nezadovoljni niskom cijenom proizvoda, građani su nezadovoljni visokim cijenama u trgovinama. Tko je odgovoran za to? Nikada se nismo vratili sa sastanka u Ministarstvu a da nismo bili u pravu. Ni ovog puta ne možemo izgubiti, jer

znamo da smo u pravu za svaku izgovorenu riječ. Mi od ovoga živimo, time se bavimo. Nemamo ucjenjivački potencijal niti ucjenjivačke namjere prema državi, već samo tražimo da se ispuni ono što je odavno predstavljeno i obećano, jer smo odavno u cajtnotu«, poručio je Perčić.

Prvog dana blokada je trajala do 14 sati, nakon čega je slijedilo sat vremena pauze, a nastavila se popodne od 15 do 18 sati. Iako se prosvjedi organiziraju s namjerom da se izvrši pritisak na nadležne institucije, sudionici su naglasili da će hitni slučajevi i vozila hitnih službi biti propušteni.

Privođenje poljoprivrednika u BIA-u

Kako javlja portal Nova.rs, drugi dan prosvjeda prošao je bez blokade prometa, a poljoprivrednici su s oko 40 traktora čekali ishod informativnog razgovora nekolicine njihovih članova s predstavnicima Bezbednosno-informativne agencije (BIA). Poljoprivrednici su reporterici agencije Beta rekli da su u BIA-u pozvani članovi Udruženja poljoprivrednih proizvođača Subotice Miroslav Matković, **Marinko Kujundžić** i **Lalo Toldi** iz Kluba proizvođača Čantavir, kao i poljoprivrednik iz Malog Iđoša, dok je član Udruge Damir Perčić odbio otići u BIA-u, jer su se u medijima pojavili napisi da je »hrvatski špijun«, ali je kasnije priveden na razgovor. Matković je novinarima potvrdio da je bio na razgovoru u BIA-i i rekao da je »sve u redu« te da su ih »zamolili za strpljenje i razumijevanje«.

U vrijeme zaključenja ovog broja, u srijedu, najavljeno je kako će delegacija tog udruženja imati razgovor s predstavnicima Ministarstva poljoprivrede u četvrtak, 3. listopada, u 11 sati.

I. U.

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2024. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke, elektronički na email: ured@hmv.org.rs ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeva br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 18. listopada 2024. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te u drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 13. prosinca 2024. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji Jasna Vojnić

Seminar o političkom osnaživanju i liderstvu žena

Slobodne i sigurne za djelovanje u javnom prostoru

Nakon serije seminara održanih u gradovima širom Srbije, i u Subotici je 25. i 26. rujna održan seminar o političkom osnaživanju i liderstvu žena.

»Mi u Akademiji ženskog liderstva vjerujemo u transformativnu moć ženskog liderstva. Zbog toga smo krenuli na ambiciozno putovanje da osnažimo žene širom Srbije kroz serijal seminara 'Političko osnaživanje i liderstvo žena' u partnerstvu s UN Women Srbija«, rekao je **Miloš Djajić**, predsjednik ove nevladine organizacije i jedan od predavača na seminaru.

Tijekom lipnja i srpnja održano je sedam seminara u raznim gradovima, a Subotica je među posljednjim. Seminari su prethodno obuhvatili gradove Kragujevac, Kraljevo, Novi Pazar, Leskovac, Piroć, Smederevo, Srijemska Mitrovica i Beograd, kreirajući talas poticajne energije i znanja.

»Svaki grad je donio svoj jedinstveni šarm, izazove i entuzijastične sudionice, željne znanja i promjena«, kazao je Djajić.

Kako kaže, u Kragujevcu su započeli serijal dinamičnim diskusijama o društvenoj pravdi i ključnoj ulozi žena u njenom ostvarivanju, u Kraljevu se razgovaralo o važnosti ženske solidarnosti i umrežavanja, u Novom Pazaru su se sudionice seminara fokusirale na prava žena u ovoj regiji, ističući značaj političkog angažmana i liderstva žena u lokalnoj zajednici, u Leskovcu su se bavili temama rodne ravnopravnosti i liderstva kao i u Piroću. Seminar u Smederevu pokazao je želju sudionica da ostave trag u svojoj zajednici, a u Beogradu je seminar bio posvećen političkom osnaživanju novoizabranih gradskih vijećnica.

Na seminarima su se obrađivale različite teme kao što su transformativno liderstvo, borba za rodnu ravnopravnost, sudjelovanje žena u odlučivanju, preuzimanje odgovornosti, vještine komunikacije i osnaživanje samopouzdanja. Sve ove teme usmjerene su ka jednom cilju

– stvaranju sigurnih i podržavajućih lokalnih zajednica u kojima će žene moći ostvarivati svoje potencijale bez straha i rizika. Među predavačima i predavačicama bili su i ministrica bez portfelja **Tatjana Macura** i viša savjetnica **Ljupka Mihajlovska**, koje su se pridružile seminaru u Piroću, dijeleći svoje osobne priče i inspirirajući sudionice da aktivno sudjeluju u političkom životu, dok je novinarka **Suzana Trninić** govorila o tehnikama debate.

Sve ove aktivnosti imaju zajednički cilj – osnažiti žene da preuzmu aktivnu ulogu u lokalnom političkom životu, da se bore za rodnu ravnopravnost i da svojim djelovanjem unaprijede svoje lokalne zajednice. »Vjerujemo da



samo zajedno možemo stvoriti društvo bez nasilja, mizoginije i seksizma, društvo u kojem će se žene osjećati sigurno i slobodno da djeluju u javnom prostoru«, rekao je Miloš Djajić, koji je zajedno s **Milicom Golubović** iz NALED-a vodio seminar u Subotici koji je bio posvećen aktivnoj ulozi žena u političkom životu.

Polaznice seminara u Subotici bile su politički aktivne žene, vijećnice u gradskoj skupštini, pomoćnica gradonačelnika, novinarke.

J. D.

Otvorenje renoviranih prostorija HGU-a *Festival bunjevački pisama*

Kada projekti grade

Nakon uspješnog *Festivala bunjevački pisama* 29. rujna svečano su otvorene renovirane i obnovljene prostorije Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* u takozvanoj Tamburaškoj kući. Prostorije su otvorile predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** i gradonačelnica Pleternice **Marija Šarić**, koje su se ovom prigodom i obratile okupljenima.

do 25. obljetnice trebamo puno toga napraviti. Sigurna sam da ćemo uz ovakav trud i posvećenost sve uspjeti napraviti. Drago mi je da je Hrvatskoj glazbenoj udruzi svake godine potrebna sve veća dvorana i da su im potrebne veće prostorije. Hvala svima koji tu dolaze raditi i koji sudjeluju u radu, te nas glazbom obogaćuju. Glazba je dio naših života. Glazba je s nama i u tuzi i radosti. Hvala vam što formirate mlade tamburaše, da oni našoj zajednici mogu biti na radost u svim sferama života. Hvala što radite neumorno, a Hrvatsko nacionalno vijeće će i ubuduće biti uz vas», poručila je Vojnić.

Prostorije HGU-a *Festival bunjevački pisama* obnovljene su zahvaljujući programu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koji raspisuje Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske. Partner Hrvatskoj glazbenoj udruzi iz Hrvatske bila je Javna ustanova Pleternica, a naziv ovog projekta je »Tambura – ritam zajedništva II«. U sklopu projekta, osim renoviranja, je i nabava dijela opreme za novouređeni studio.

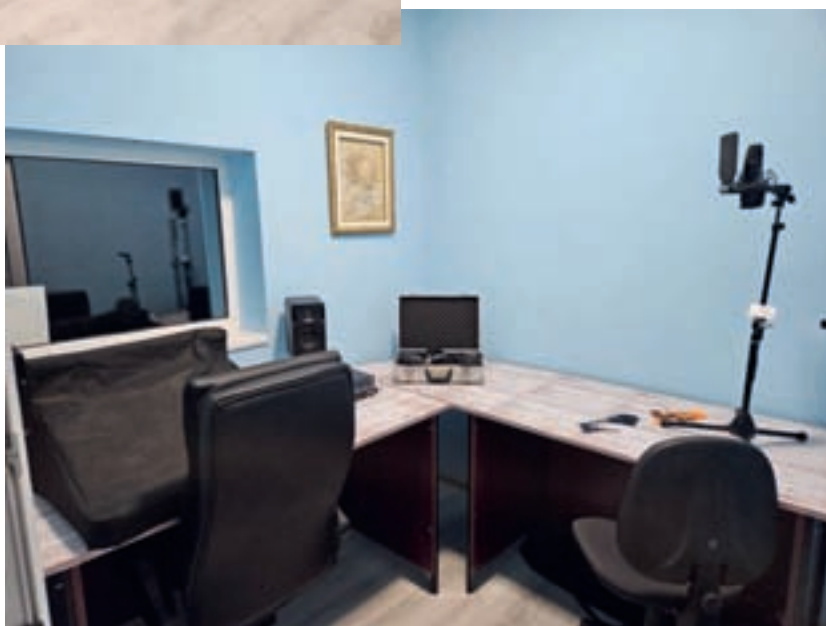
Ž. V.



»Naša Javna ustanova i grad Pleternica smo već stalni partneri ovdajšnoj Udruzi. Drago nam je biti partner kada vidimo ovako vrijedne ljude koji s tako malo naprave puno. Ovdje možemo vidjeti kako ujedinjeni možemo učiniti puno i tako napraviti prekrasan prostor za djecu, mlade, za tamburaše, što nas povezuje. Čestitam nositeljima Hrvatske glazbene udruge na odvažnosti, jer ju je trebalo imati kako bi se krenulo u ovakvo uređivanje kuće koju će ostaviti generacijama koje dolaze. Čestitam i želim puno uspjeha u daljem radu, a mi ćemo i nadalje biti parter i dok god budu htjeli«, rekla je prilikom otvorenja Marija Šarić.

Okupljenima se obratila i Jasna Vojnić:

»Budući da je dr. **Marko Sente** na Festivalu nagovijestio više planova, čini mi se da



Prekogranična suradnja između Hrvatske i Srbije

Potporna investicijskim projektima

»Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica« jedan je od tri investicijska projekta unutar programa prekogranične suradnje, a njegov glavni cilj je jačanje medijske vidljivosti hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Hrvatskoj. Kroz projekt »Zajedno na putu očuvanja kulturne baštine u modernom društvu« radi se na renoviranju i obnovi objekta gdje je trenutačno smješten Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

U Program prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, odobreno je ove godine 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura. *Hrvatskoj riječi* odobren je projekt »Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica«, a Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji dobilo je sredstva za drugi investicijski projekt pod nazivom »Zajedno na putu očuvanja kulturne baštine u modernom društvu«. Oba projekta odobrena su u kategoriji investicijskih projekata.

»Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica«

U razgovoru s v. d. ravnateljicom NIU *Hrvatska riječ* **Mirjanom Trkulja** doznajemo kako je projekt »Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica« jedan od tri investicijska projekta unutar programa prekogranične suradnje, a njegov glavni cilj je jačanje medijske vidljivosti hrvatske

nacionalne manjine u Srbiji i Hrvatskoj. Od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije za projekt »Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica« dobiveno je 134.406 eura, od kojih je NIU *Hrvatska riječ* dobila 116.340 eura, a VTV d.o.o. za proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa 18.065 eura. »Projekt se fokusira na opremanje i uređenje novog TV studija,



što će omogućiti bolju produkciju i kvalitetniji sadržaj za emisiju *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Ove emisije će se emitirati na *Plavoj vinkovačkoj televiziji*, kao i do sada, što omogućuje povezanost Hrvata iz Srbije s Hrvatskom. Ideja koja je prethodila ovom projektu proizlazi iz potrebe za poboljšanjem suradnje između Hrvata s obje strane granice, kao i povećanjem njihove prisutnosti u javnom i medijskom prostoru. Investiranjem u medijsku infrastrukturu, kao što je novi TV studio, omogućava se snimanje i emitiranje sadržaja koji promovira kulturni identitet i povezanost Hrvata, što doprinosi boljoj integraciji i vidljivosti zajednice«, rekla je Mirjana Trkulja.

Naglašava kako je suradnja između *Hrvatske riječi* i *Vinkovačke televizije* započela 2016. godine. Tijekom tog

razdoblja uspješno su proizveli 89 emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Kaže kako će investicije u opremanje TV studija dodatno unaprijediti kvalitetu snimanja i produkcije emisija, čime se stvaraju uvjeti za još kvalitetniji nastavak ove uspješne, sada već dugogodišnje suradnje, koja će se, na obostrano zadovoljstvo, nastaviti i nakon završetka projekta.

»Uređenje i opremanje studija odvija se u dvije faze. Prva su građevinski radovi u studiju koji obuhvaćaju gipsarske radove, elektroinstalacije, postavljanje dekorativne rasvjete, novi pod, strop, kupovinu namještaja i izradu namještaja po mjeri. Dio namještaja koji se kupuje je stigao, uskoro očekujemo i drugu isporuku. Za izradu i kupovinu namještaja, kao i za nabavu opreme, što je druga faza uređenja i opremanja studija, raspisana je javna nabava. Nakon potpisivanja ugovora poručen je i namještaj i oprema. Završetak radova očekuje se krajem idućeg mjeseca. Projekt 'Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica' je najznačajniji i do sada najveći projekt za našu ustanovu, jer ćemo osim obavljanja redovite djelatnosti tiskanja tjednika, moći i na suvremeniji i drugačiji način kreirati sadržaj i na ovaj način jačati medijsku vidljivost hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Hrvatskoj«, ističe Mirjana Trkulja.

Zajedno na putu očuvanja kulturne baštine u modernom društvu

Karolina Bašić, predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, kaže kako projekt prekogranične suradnje pod nazivom »Zajedno na putu očuvanja



kulturne baštine u modernom društvu«, gdje su partneri Hrvatsko nacionalno vijeće i Požeško-slavonska županija ima za cilj revitalizaciju kulturnih i sportskih prostora. Ukupan iznos koji je odobren za ovaj projekt iznosi 135.000 eura.

»Na našoj strani radi se na renoviranju i obnovi objekta gdje je trenutačno smješten Zavod za kulturu vojvođan-

skih Hrvata, odnosno gdje su nekad bile prostorije Hrvatskog nacionalnog vijeća. Dok smo još bili u prostorijama starog HNV-a, a što mogu potvrditi i djelatnici ZKVH-a, bili smo svjedoci prokišnjavanja dijela krova, te smo se zbog toga odlučili na ovaj pothvat, odnosno rekonstrukciju krova. Konkretno, u pitanju je skidanje postojećeg krova odnosno crijepa, ojačavanje konstrukcije (greda), stavljanje izolacije, OSB ploča, novih letvi, zamjena oluka (limarski radovi) i na kraju, novog crijepa. Iako je u pitanju investicijski projekt, zbog prirode radova sve se planira uraditi odnosno završiti u jednoj fazi. Cijela investicija rekonstrukcije krova iznosi oko 110.000 eura, a dio koji HNV sufinancira iznosi oko 20.000 eura. Zahvalni smo Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU RH na prepoznavanju značaja ovog, kao i svih drugih projekata u Srbiji, zahvaljujući kojima je opstanak Hrvata na ovim prostorima zadobio drugačiji pravac«, kaže Karolina Bašić.



Navodi kako će prema dugoročnim planovima stare prostorije HNV-a biti namijenjene za *Interpretacijski centar za nematerijalnu kulturnu baštinu* o kojem već postoji cijeli elaborat. Interpretacijski centar bio bi mjesto sustavnog istraživanja, prezentiranja, promoviranja, trajnog čuvanja te prenošenja znanja i vještina nematerijalne kulturne baštine hrvatske zajednice na prostorima Srbije.

»O otvorenju Centra rano je govoriti, jer se za to moraju steći adekvatni infrastrukturni uvjeti, te će biti potrebno uložiti još mnogo truda, napora, posvećenosti, ali i finansijskih sredstava. Protekle dvije godine Hrvatsko nacionalno vijeće surađivalo je s Osječko-baranjskom županijom, no ove godine, prvi puta, uspostavljena je suradnja s Požeško-slavonskom županijom na čelu sa županicom **Antonijom Jozić**. Suradnjom smo vrlo zadovoljni i vjerujemo da će se ona nastaviti i u budućnosti«, rekla je za naš tjednik Karolina Bašić.

I. U.

Balázs Szűcs, ravnatelj Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica



»S političarima nemamo problem, oni su vidjeli da smo stigli do nulte točke«

Ideja je da se Ulica Petra Drapšina zatvori za promet, da bude šetnica. Grad treba tu uložiti sredstva, da poploča ulicu, osigura rasvjetu, klupe i sve što zahtijeva jedna pješačka zona. Kada se infrastrukturno sredi, razvoj ulice će doći sam od sebe. Ako izgubimo Ulicu Petra Drapšina, ako izgubimo zonu I., ako srušimo cijele ulice, što će nam ostati od Subotice? Gradska kuća i Sinagoga? To nije Subotica. Jesmo mi grad secesije, ali to je jedan jako mali dio; ima tu još štošta da se vidi i čime da se ponosimo.

Intervju vodila: Jelena Dulić Bako

Balázs Szűcs diplomirani je pravnik koji funkciju ravnatelja Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture sa sjedištem u Subotici obnaša od 2021. godine. Ustanova je ovo koja obrađuje spomeničku baštinu na teritoriju općina: Ada-Mol, Bačka Topola, Kanjiža, Kikinda, Mali Idoš, Novi Kneževac, Senta, Subotica i Čoka.

Zavod je osnovan 1980. godine te će nagodinu, kako je ravnatelj najavio, obilježiti 45 godina postojanja. Osvr-

ćući se na rad ustanove otkako je on na čelu, Szűcs navodi kako se najveći uspjeh može očekivati koncem ove i početkom iduće godine kada će, kako kaže, biti usvojena dva nova plana detaljne regulacije: za Suboticu i Palić. Na ovim dokumentima u Zavodu se, ističe on, radilo godinama te će oni osigurati čuvanje kulturnog naslijeđa Grada. Na teritoriju ovog Zavoda nalazi se 144 nepokretna kulturna dobra (NKD), od kojih su 50 od velikog značaja i sedam od izuzetnog značaja. Najviše nepokretnih

kulturnih dobara ima Subotica (76), potom Senta (13), Kikinda (12), Kanjiža (11), Novi Kneževac (10), Bačka Topola (9), Čoka (7), Ada (6), dok Općina Mali Idoš nema proglašeno niti jedno NKD.

Redovita djelatnost zavoda obuhvaća rekognosciranje terena, valorizaciju nepokretnih kulturnih dobara, sastavljanje dokumentacije o njima, pokretanje postupka za utvrđivanje kao i zaštitu kulturnih dobara sudjelovanjem u donošenju prostornih i urbanističkih planova, davanje mišljenja na nacрте istih, koja se obvezno prilažu prigodom razmatranja i donošenja tih planova. Pod tehničkom zaštitom podrazumijeva se konzervacija, restauracija, rekonstrukcija i revitalizacija nepokretnih kulturnih dobara uz obvezan nadzor Zavoda nad izvođenjem radova.

► **Na čemu trenutačno radite u Zavodu? Što je još potrebno staviti pod zaštitu u Subotici i općinama koje su vam u nadležnosti?**

Na svim poljima radimo punom parom, najbitniji su nam gradovi, imamo devet općina u nadležnosti. Naš cilj je da svaki grad konačno dobije svoju jezgru, prostorno kulturno-povijesnu cjelinu kao što ju imaju Subotica, Palić i Kikinda. To trebaju imati i Ada, Senta, Kanjiža, čak i Novi Kneževac i Bačka Topola. Na ostvarenju ovoga cilja radimo godinama i kako stvari stoje nagodinu ćemo sa spremnim materijalima ići na pregovore u navedene gradove. Naravno, Subotica nam je najveća teritorijalno i s najvećim brojem nepokretnih kulturnih dobara te ovdje radimo najviše.

► **Do kraja godine će biti usvojen novi Plan detaljne regulacije za zonu II. u Subotici koji je napisan u Zavodu. Što će on novoga donijeti Gradu?**

Da, plan detaljne regulacije (PDR) za zonu II. smo završili i sad još samo čekamo njegovo odobrenje od Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje s kojima imamo izvrsnu suradnju i Grada te će se naći u Skupštini do konca godine i vjerujem biti i usvojen. Ovaj planski dokument nam je jedan od najvećih dostignuća u posljednjih nekoliko godina što se tiče planskih dokumenata. Njegova izrada je išla jako sporo jer smo morali uzeti u obzir mišljenje i Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture budući da se naše dvije najvrjednije zgrade – Gradska kuća i Sinagoga nalaze u ovoj zoni. To je centar Subotice i tu moramo biti jako precizni, točno napisati koja zgrada što zahtijeva, što se čuva, što se ne čuva. S ovim PDR-om će konačno vlasnici objekata znati na čemu su. Što mogu i što ne mogu raditi sa svojim kućama. To je jako bitno jer tu onda kreće i razvoj. Drugo, konačno smo postigli naš cilj i sačuvali smo rušenje 60 objekata u centru.

► **Kako vidite budućnost Ulice Petra Drapšina koja je u spomenutoj zoni?**

U Ulici Petra Drapšina neće biti rušenja, odnosno rušit će se samo ono što nema vrijednost ali pod našim uvjetima. Ideja je da se ulica zatvori za promet, da bude šetnica. Grad treba tu uložiti sredstva, da poploča ulicu, osigura rasvjetu, klupe i sve što zahtijeva jedna pješačka zona. Kada se infrastrukturno sredi, razvoj ulice će doći

sam od sebe. Tada investitori dobivaju ideje za restorane, kafiće i sve ono gdje mogu zaraditi i privući ljude. U to vjerujem jer nismo mi to izmislili nego se to radi na Zapadu, svugdje. Nas kritiziraju da smo romantičari i da bez veze čuvamo stare zgrade koje treba rušiti, ali trebamo li ondje sagraditi četverokatnicu i zbrisati ulicu koja postoji na kartama još iz 18. stoljeća!

► **Najavljen je i novi PDR za Palić. Što će on podrazumijevati i kada možemo očekivati njegovo usvajanje?**

Mi smo taj dokument za Palić završili, predali i možemo očekivati njegovo usvajanje početkom sljedeće godine. Prigodom izrade novog PDR-a za prostorno kulturno-povijesnu cjelinu parka i centralni dio Palića bili smo izrazito rigorozni jer smo ondje stigli nažalost do nulte točke. Moramo zaustaviti izgradnju koja će Palić pretvoriti u nešto što ne želimo. Naše viđenje je da Palić ostane park, katnost na razini gdje je sad i da se prestane s tempom

Prigodom izrade novog PDR-a za prostorno kulturno-povijesnu cjelinu parka i centralni dio

Palića smo bili izrazito rigorozni jer smo ondje stigli nažalost do nulte točke. Moramo zaustaviti izgradnju koja će Palić pretvoriti u nešto što ne želimo. Naše viđenje je da Palić ostane park, katnost na razini gdje je sad i da se prestane s tempom izgradnje oko jezera i u ulicama oko jezera koje su počele podsjećati na Zlatibor!

izgradnje oko jezera i u ulicama oko jezera koje su počele podsjećati na Zlatibor! Problem je što dosadašnji, još uvijek važeći PDR dozvoljava veliku zauzetost na parceli te se zbog toga grade i velike, ogromne zgrade koje nisu u duhu Palića. Mi imamo viziju kako to treba izgledati, kako je izgledalo i kako to sačuvati te ići u modernizaciju, a da ne izgubimo nešto što smo već imali. Ali s ovakvom zauzetošću to je nemoguće sačuvati. Pretvorit ćemo se u Zlatibor. To nema smisla.

► **Mislite li da novim PDR-om ima šanse da spasite Palić od »zlatiborizacije«?**

Ne da ima šanse nego moramo, to nam je posao! U novom PDR-u sveli smo spomenutu zauzetost na čak, u nekim dijelovima, i 15 posto. Znamo da će biti borbe i mi smo spremni za nju. Mnogi će se buniti, reći će kako zaustavljamo razvoj itd. Kome to što znači i kakav razvoj ne znam – ja imam svoju viziju za Palić, ne ja nego i političari koji mi stoje iza leđa. I to treba uzeti u obzir jer bez Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) mnogo toga Zavod ne bi uspio postići. Svi smo mi jedna velika zajednica te

i političari i građani i investitori i svi ostali moramo voditi računa o kulturnim dobrima, kako će se Palić razvijati.

► **Kako je moguće da se na nekoliko metara od Gradske kuće, u zaštićenoj prostorno kulturno-povijesnoj cjelini od velikog značaja, grade višekatnice i hotel od čak 12 katova? Koje institucije su ovdje zakazale?**

Od 2021., otkako sam na mjestu ravnatelja Zavoda, znam da se ova institucija borila da se to ne dogodi, ali ruke su nam na neki način bile vezane jer je to posljedica greške iz prošlosti. Investitor je od Grada kupio spo-

I. jer je u njoj već dovoljno štete napravljeno, svašta se tu izgradilo što nije smjelo.

► **Što je po Vama najveća šteta u zoni I.?**

Definitivno je nepopravljiva šteta izgradnja hotela *Galerija* koji više nije ni hotel, jer je zbog toga srušen cijeli blok zgrada. Ondje su bile kuće iz zlatnog razdoblja Subotice, kada je grad nastajao i razvijao se, na prijelazu s 19. na 20. stoljeće. Dodatni je problem što se nakon rušenja tog bloka zgrada nastavilo s rušenjem, iako je to sve zona I. Često je parola da ako je neki blok ili ulica »načeta« rušenjem i novogradnjom, može se nastaviti isto činiti. Mi nismo za to. Mi se trudimo sačuvati ono što nam je ostalo, jednu kuću – jednu kuću.

► **U kakvom je stanju Gradska kuća u Subotici?**

Izdaleka u veoma dobrom stanju. Ali kad se približimo – u veoma lošem, nažalost. Vrijeme je da se renovira, što jako puno košta. U najlošijem je stanju krov, tako da ćemo krenuti od njega – predviđeno je da cijena radova bude više od tri milijuna eura. Kad saniramo krov, možemo ići dalje. Plan nam je da fazno renoviramo fasade. Prvo sjevernu jer je najizloženija utjecajima vremena, onda dolaze ostale, ali to ćemo vidjeti kada će biti. Samo da sredimo krov, to je sad prioritet jer prokišnjava kada su velike kiše.

► **Može li se očekivati i obnova unutrašnjosti Gradske kuće u skorije vrijeme?**

To nam nije prioritet jer za to nema ni potrebe. Ne treba očekivati da sve uvijek treba izgle-

dati kao da je novo. Ono što je važnije je održavanje. Ne pustiti zgradu da se na njoj ništa ne radi 20 godina pa se sve mora renovirati ispočetka već svake godine nešto pomalo učiniti na zgradi – održavati ju.

► **Što je sljedeće na redu za sanaciju kada su u pitanju zgrade u jezgri grada?**

U Suboticu bi uprava Grada trebala uložiti novce kako bi izgledala lijepo. Ono što nije sporno je da je na Gradu da ulaže u parterna rješenja kao što su klupe, rasvjeta, urbani mobilijar... To je svugdje tako, pa i kod nas. Problem je obnova fasada koje su u privatnom vlasništvu, a ima ih puno po centru. S jedne strane je uložiti javna sredstva u privatno vlasništvo nemoguće, dok s druge strane da bi grad izgledao lijepo, neke fasade koje su u centru moraju se obnoviti i tako se privatni interes pretvara u javni interes. Treba postojati



menutu parcelu jer u ugovoru piše da se na njoj može sagraditi zgrada od 12 katova, tj. u visini susjedne zgrade, Otvorenog sveučilišta. Pravna sigurnost je na prvom mjestu i ne možemo mi sada mijenjati namjenu parcele. Grad nema takve mogućnosti. Izmjenom PDR-a učinjena je greška. I tako smo došli do situacije da ponavljamo grešku jer je po meni *Radnički* greška koja je učinjena prije 50 godina. Ta zgrada sada čak i dobiva na vrijednosti jer je pečat jednog vremena i još malo pa ćemo ju vjerojatno i uvrstiti u nepokretno kulturno dobro. Premašili smo to da ju mrzimo.

► **Kakva je situacija sada? Ako bi netko kupio parcelu pored hotela koji je u izgradnji, bi li i on mogao izgraditi tako visoku zgradu?**

Ne, bilo tko bi sada pokušao tako nešto, mi bismo to stopirali. Ono što nas čeka je i mijenjanje PDR-a za zonu

pravna mogućnost da se javni novci ulože u privatno vlasništvo. Do sada se Zakonom o kulturnim dobrima to rješavalo tako da ako ne može vlasnik održavati fasadu, onda ju je grad imao mogućnost staviti pod starateljstvo (samo ulični front) i javnim novcem je obnoviti. Tako sje na inicijativu SVM-a prošle godine obnovljena kuća **Károlya Bíró**a u Ulici braće Radića. Ali to je bio »posljednji vlak«. Ubrzo je usvojen novi zakon o kulturnom naslijeđu koji to ne predviđa. Sada smo u potrazi za novim rješenjem, kako premašiti taj zakon jer neke fasade u centru grada moraju se obnoviti ako želimo da nam grad bude ljepši.

► **Ima li u lokalnoj samoupravi novca i interesa da nam grad bude ljepši?**

Toga mora biti.

► **A što je praksa pokazala?**

Do sada se nije išlo u tom pravcu. Nekada, prije 10-15 godina se radilo tako da su obnovu fasade s ulice plaćali pola vlasnik pola Grad. Ali državna revizorska inspekcija na to nije gledala blagonaklono. Onda smo krenuli sa spomenutim starateljstvom. Sad je to opet novim zakonom stopirano tako da ćemo pronaći novo rješenje. Jedna od varijanti je da Grad svake godine ima određeni proračun za to. Neki iznos novca da Grad opredijeli baš za to i da se kroz natječaje pomaže vlasnicima kuća u centru za njihovu obnovu. To je ideja.

► **Kako se po Vama treba Subotica razvijati? Treba li maknuti gradnju iz centra?**

Mislim da se grad treba razvijati više u horizontalu nego u vertikalu. To je moje mišljenje koje dijelim s puno ljudi koji su shvatili da se grad treba širiti, a ne da centar uništavamo, stare zgrade rušimo i da umjesto njih gradimo nove zgrade koje ne liče ni na što. Najbolji primjer je Ulica Vase Stajića gdje su srušene prelijepe zgrade projektirane još od **Ferenca Reichla** i tamo izgrađene zgrade prije 5-6 godina. Sad možemo izaći i pogledati na što to liči. Tim zgradama patina znači da jednostavno izgube dušu.

► **Kako komentirate novu zgradu željezničke stanice u Subotici? Na koji način je Zavod bio angažiran na radovima oko izgradnje željezničke infrastrukture Novi Sad – Subotica?**

Mi smo u sve to bili veoma uključeni. Izdali smo uvjete za obnovu svih stanica na ovoj trasi – najvažnija nam je dakako bila u Subotici, ali smo veoma pazili da sve prođe kako treba i na obnovi stanice u Nau-movićevu, Novom Žedniku i Bačkoj Topoli. Isto tako smo obnavljali prije nekoliko godina i stanice u Horgošu, Paliću i Kraljevom Brigu kada se radila pruga Subotica – Segedin. Željeznička stanica u Subotici nam je bila prioritet zbog njezine važnosti. Izgrađena još 1869. kroz povijest je mijenjana i dograđivana kako su se grad i željeznička infrastruktura širili, da bi tijekom Drugog svjetskog rata dobila svoj konačni izgled. To smo htjeli i nadam se uspjeli sačuvati i ovim renoviranjem. Jedino što smo dodali je trijem na ulazu. Pretpostavljam da je Vaše pitanje ciljano na taj moderni

dio. Suština zaštite je baš to: iako čuvamo, mi moramo i modernizirati, naročito jednu takvu zgradu koja je u upotrebi. Ne možemo odstupati od toga da živimo u 21. stoljeću. Moramo pratiti standarde i zahtjeve koji sada važe, ali treba voditi računa kako modernizirati. Ako se dograđuje jedna zgrada koja ima svoj karakter, svoj stil, svoju ornamentiku, novi dio se mora istaknuti, vidjeti da je nov. Često se misli da se s novim treba imitirati ornamentika iz prošlog stoljeća pa onda kao rezultat dobijemo neki »diznilend«. To nije zaštita. Novi dio se treba vidjeti, biti odvojen od stare priče, ali naravno biti i u skladu s njom.

Naš cilj je da svaki grad konačno dobije svoju jezgru, prostorno kulturno-povijesnu cjelinu

kao što ju imaju Subotica, Palić i Kikinda. To treba-
ju imati i Ada, Senta, Kanjiža, čak i Novi Kneževac
i Bačka Topola.

► **Novi dio izdvojiti kao što je to učinjeno na kazalištu u Subotici?**

To neću komentirati.

► **Dolazi li često do sporenja stručnjaka iz vašeg područja i političara? Tko na kraju pobijedi?**

S političarima nemamo problem. Oni su vidjeli, naročito SVM, da smo stigli do nulte točke. Ako sad ne uradimo nešto, nećemo imati istu Suboticu. Ako izgubimo Ulicu Petra Drapšina, ako izgubimo zonu I., ako srušimo cijele ulice, što će nam ostati od Subotice? Gradska kuća i Sinagoga? To nije Subotica. Jesmo mi grad secesije, ali to je jedan jako mali dio; ima tu još štošta da se vidi i čime da se ponosimo.

► **Zašto je važno čuvati i sačuvati kulturno naslijeđe jednog grada?**

Ako se u gradu ne vide njegovi povijesni slojevi, onda on nije interesantan turistima. Nama niti jedan turist neće doći samo zbog toga da vidi Gradsku kuću. To ne smijemo očekivati. Mi, poput i drugih gradova po Europi, moramo imati povijesne kvartove, povijesne slojeve. Uzmimo za primjer Rim kao možda najpoznatiji. On ima dijelove grada iz antike, a ima i najmodernije jer su sve sačuvali i sve je to interesantno turistima. To je i naša dužnost i velika obveza, da sačuvamo što smo naslijedili. Od toga je možda još veći izazov znati dodati i nešto novo. To je interpolacija. Da kada se utvrdi da je neka zgrada nesignurna za život i korištenje (a nije jako vrijedna) s dozvolom se sruši i na njezinom mjestu izgradi nova, kvalitetna i prelijeпа koja će jednom možda isto postati nepokretno kulturno dobro.

Memoriranje hrvatskog naslijeđa Srijema

»Unatoč brojnim obvezama koje imam, naći ću prostora da u skladu sa svojim mogućnostima nastavim čuvati ne samo naslijeđe petrovaradinskih Hrvata, nego i vojvođanskih Hrvata općenito. Što se planova tiče, želja mi je u ovom trenutku pokloniti više pozornosti Hrvatima u Banatu i njihovim predstavljanjem u Turopolju«, kaže Ivana Andrić Penava

Ivana Andrić Penava rođena je u Novom Sadu. U Petrovaradinu je provela djetinjstvo i tu pohađala osnovnu školu do 7. razreda. Osmi razred završila je u OŠ *Velika Mlaka*, u istoimenome mjestu između Zagreba i Velike Gorice. U Zagrebu je završila IV. jezičnu gimnaziju i potom studij povijesti na zagrebačkom Filozofskom fakultetu gdje je stekla zvanje diplomirane povjesničarke i profesorice povijesti. Danas živi i radi u Zagrebu.

»U Petrovaradinu sam živjela do 1992. godine, kada smo odlučili iseliti u Hrvatsku. Na početku mi je kao djetetu bilo teško razumjeti zašto moram napustiti kraj u kojem živim oduvijek. Situacija je bila tim teža jer smo u Zagreb najprije došli živjeti tata, baka i ja, dok su mama i sestra ostali u Petrovaradinu. Ta nam je razdvojenost još teže padala budući da tada zbog rata nije bilo moguće komunicirati telefonom niti na bilo koji drugi način. Zabrinutost za njih pomiješala se s izazovima koji su bili pred nama u sasvim novoj sredini. Na kraju osnovnoškolskog obrazovanja krenula sam u novu školu, trebala sam steći

nove prijatelje, a hrvatski jezik nisam znala. Zahvaljujući susretljivosti, podršci i razumijevanju učitelja te novih prijatelja iz razreda, prebrodila sam prepreke, barem one školske. Dosta brzo sam se uklopila, ali to za tatu, i pogotovo baku, ne mogu reći, nikad nisu prežalili što su napustili Srijem. Nastojim što manje razmišljati o tome što je bilo tijekom 1990-ih, jer me to uvijek jako rastuži. Radije živim od lijepih uspomena vezanih za odrastanje u divnom, kićenom Srijemu te se trudim da ljubav koju gajim prema njemu prenesem i na svoje dijete«, kaže naša sugovornica.

Za temu svog maturalnog rad odabrala je povijest Petrovaradina.

»Taj rad nagrađen je kao najbolji maturalni rad iz povijesti. Od 2008. intenzivno surađujem s krovnim institucijama Hrvata u Vojvodini, među kojima se osobito ističe Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, ali i s hrvatskim udrugama u Srijemu, prije svega s HKPD-om *Jelačić* iz Petrovaradina.«

Suradnja s HKPD-om *Jelačić*

Ivana je autorica nekoliko knjiga, među kojima je i monografija o svestranom Petrovaradinu, prije svega učitelju i skladatelju **Franji Štefanoviću**.

»Monografija je jedan od rezultata uspješne suradnje s HKPD-om *Jelačić*, točnije s njegovim nekadašnjim dugogodišnjim predsjednikom **Petrom Pifatom**. Nas dvoje smo se, kroz sve što smo zajedno radili, trudili da što više memoriramo hrvatsko povijesno, vjersko i kulturno naslijeđe Petrovaradina pri čemu značajno mjesto zauzimaju i znameniti Hrvati, bilo da su poznati poput najslavnijeg hrvatskog bana **Jelačića** ili su nepoznati široj javnosti poput Franje Štefanovića. Zahvaljujući toj monografiji, uz koju postoji i nosač zvuka sa Štefanovićevim svjetovnim i duhovnim popijevkama *U kolo, braćo*, što je prije svega Petrova zasluga, te činjenici da je na njegov poticaj, a u suradnji s Muzičkom školom *Isidor Bajić* iz Novog Sada,



oživljena je i dječja opera *Šumska kraljica*, koja je u novije vrijeme izvedena u više gradova u Hrvatskoj i Srbiji, uspomena na ovog velikana iz Petrovaradina zauvijek je otrgnuta zaboravu, a šira javnost je čula i za njega kao prvog tvorca opere za djecu. Osobno mi ova monografija puno znači, jer je to bio posljednji veliki projekt koji sam ostvarila s Petrom, dragim suradnikom i prijateljem. Petar Pifat i ja smo imali velike planove što se čuvanja petrovaradinskog naslijeđa tiče. Petar je pred kraj života utemeljio Fondaciju Petar Pifat – Muzej Grada Petrovaradina kojoj se iznimno veselio, ali zbog preranog odlaska taj je projekt ostao nerealiziran«, navodi ona.

Suradnja s HKPD-om *Jelačić* traje godinama, od vremena kada je na čelu bio gospodin **Pokas**, prethodnik Petra Pifata, pa sve do danas kada je na čelu Društva **Mirko Turšić**, s kojim također ima lijepu i uspješnu suradnju.



»I dalje sam aktivna članica te vodim Istraživačku sekciju Društva, koja je, moram priznati, danas manje aktivna nego dok je Petar bio na čelu *Jelačića*. Ponosna sam što je upravo HKPD *Jelačić* dugo godina do danas jedna od najaktivnijih udruga s hrvatskim predznakom koja djeluje u Srbiji te što kroz suradnju zajednički čuvamo tradiciju Hrvata iz ovog dijela Srijema«, ističe Penava.

Predavanja, monografije, radovi...

Mnoge radove i aktivnosti realizirala je u suradnji s krovnim hrvatskim institucijama u Srbiji. Najviše je do sada surađivala sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, u čijem je *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* objavljeno više njenih istraživačkih radova na temu Petrovaradina i vojvođanskog dijela Srijema te recenzija knjiga koje su tematski vezane za vojvođanske Hrvate ili čiji autori potječu iz Vojvodine. Nadalje, kako kaže, vrijedna je spomena suradnja s NIU *Hrvatska riječ*, napose kroz objavu radova za potrebe časopisa *Nova riječ*.

»Osobito mi je zadovoljstvo bilo uređivati zbirku pripovijedaka **Katarine Čeliković** *Izgubljeno srce: putokaz za odrastanje*, čiji je izdavač *Hrvatska riječ*. Uz to, po potrebi pišem članke za tjednik *Hrvatska riječ* u kojima izvještavam o događajima koji imaju veze s vojvođanskim Hrvatima, a koji su organizirani u Hrvatskoj. Kao vid uspješne

suradnje izdvojila bih i rad na prvom svesku *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema* s Hrvatskim akademskim društvom u Subotici, na kojemu sam surađivala kao autorica, članica uredništva te zamjenica glavnog urednika i redaktorica. Oduvijek rado surađujem s krovnim hrvatskim institucijama u Srbiji, a sve s ciljem očuvanja povijesnog i kulturnog naslijeđa Hrvata u Srbiji. Drago mi je što kroz dugogodišnju uspješnu suradnju s krovnim hrvatskim institucijama i hrvatskim udrugama dajem doprinos, kako u očuvanju identiteta hrvatske manjinske zajednice tako i u borbi za njihova prava u Srbiji«, navodi Andrić Penava i dodaje da je uz hrvatske institucije često surađivala i s Crkvom.

»Po potrebi sam pisala članke za web-stranicu Srijemske biskupije. Kao stručna suradnica radila sam na monografiji *Povijest Surčina* preč. **Marka Kljajića**, koja je nagrađena nagradom *Tomo Vereš*. Kada je pokrenut list Srijemske biskupije *Nada*, pomogla sam uhodati časopis skupa s glavnom urednicom **Anom Hodak**. Bila sam članica uredništva, redaktorica i lektorica lista. Uključivala sam se i u humanitarne akcije obnove crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima. Na poziv Petra Pifata i tadašnjeg upravitelja Biskupijskog svetišta Gospe Snježne (Tekije) u Petrovaradinu vlč. **Stjepana Barišića**, surađivala sam u izdavanju publikacija i izradi promomaterijala Svetišta, a bila sam i članica Organizacijskog odbora za proslavu 300. jubileja svetišta te sudionica na međunarodnom skupu u Novom Sadu prigodom 300. jubileja Biskupijskog svetišta Gospe Tekijske s radom *Štovanje Breuneroва brijesta sa slikom Sedam žalosti BDM*. Također sam uz Petra bila koautorica stalnog postava muzeja Svetišta Gospe Snježne. Nadalje, stalna sam suradnica na projektu *Leksikon hrvatskog iseljništva i manjina* Instituta *Ivo Pilar* od 2012. godine, za potrebe kojeg sam pisala biografije znamenitih Hrvata iz Vojvodine. Po potrebi držim i predavanja na temu Hrvata u Vojvodini. U Društvu povjesničara grada Varaždina održala sam predavanje pod nazivom 'Đuro Arnold i Stanislav Preprek – spona Varaždina i Petrovaradina'. Spona je himna posvećena banu Jelačiću za koju je tekst napisao **Arnold** iz Ivanca pokraj Varaždina, a skladao je **Stanislav Preprek** iz Petrovaradina. Sudjelovala sam na znanstveno-stručnom skupu u organizaciji Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu: 'Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini: povijesni i suvremeni procesi' s istraživačkim radom 'Crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima – simbol stradanja i opstojanja vojvođanskih Hrvata'. Najdraži projekt mi je monografija *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča* čija sam suautorica s mojim Petrovaradincima Petrom Pifatom, **Davorom Martinčićem** i **Dominikom Demanom**. Izdavanjem ove knjige na skroman smo način odali počast banu kao sugrađaninu i sunarodnjaku, a knjiga je nagrađena u Subotici nagradom **Emerik Pavić**. Uspješnu suradnju imam i sa Zakladom Spomen-dom bana *Josipa Jelačića*. Jedan od rezultata uspješne suradnje je zbornik sa Stručne konferencije 'Kulturni profil Spomen-doma bana *Josipa Jelačića* u Petrovaradinu' na kojem sam surađivala s Petrom Pifatom i **Darkom Polićem** u

funkciji upravitelja Zaklade. U suradnji sa Zakladom svojim istraživačkim radom o Franji Štefanoviću kao tvorcu prve opere za djecu dala sam doprinos u nastanku knjige *Fenomen dečjih opera Franje Štefanovića*. Zanimljivo je također da sam na prijedlog Darka Polića dala svoj doprinos u prevođenju prilagođenog teksta *Zgode šegrt-a Hlapića* hrvatske književnice **Ivane Brlić Mažuranić** na srpski jezik temeljem kojeg je uprizorena istoimena predstava u Lutkarskoj sceni Narodnog pozorišta *Toša Jovanović* u Zrenjaninu. To je bio poseban izazov.«

Rad u udrugama

Dugogodišnja je aktivna članica Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata i zamjenica predsjednika te udruge. Uz to, članica je Glavnog odbora Zajednice i članica Upravnog odbora Zavičajnog kluba *Petrovaradin Jelačić* u Zagrebu. Također, suradnica je i članica uredničkoga vijeća *Zova Srijema*, glasila Udruge. Bila je stručna suradnica, inicijatorica i voditeljica više projekata te organizatorica događanja u okviru projekata tematski vezanih za protjerivanje Hrvata iz Vojvodine tijekom 1990-ih. Kao stručna suradnica sudjelovala je u projektu 'Nepodobni građani' o protjerivanju Hrvata iz vojvođanskog Srijema u suradnji s Vojvođanskim građanskim centrom iz Novog Sada, a surađivala je u ime Zajednice s Fondom za humanitarno pravo iz Beograda na Fondovoj publikaciji *Dosje: zločini nad Hrvatima u Vojvodini*. Bila je i suorganizatorica tribine u ime Zajednice o protjerivanju vojvođanskih Hrvata tijekom devedesetih godina XX. stoljeća u Osijeku u prosincu 2016., zatim znanstvenoga skupa 'Hrvati u Vojvodini nakon 1990-ih – od stradanja do izgradnje perspektiva u Zagrebu' u svibnju 2019. te simpozija 'Hrvati u Vojvodini 30 godina poslije – suradnjom do očuvanja identiteta' održanog u Osijeku 2021. godine. Partner u projektu bio je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Važno je kroz ovakve i slične projekte podsjećati na postojanje Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, udruge koja preko 30 godina svjedoči o tragičnoj sudbini vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih, upoznavati javnost s pravcem njezina djelovanja ubuduće, pri čemu vrlo važno mjesto ima prekogranična suradnja s Hrvatima u Srbiji, a napose s onima u Vojvodini, koju treba njegovati, poboljšavati i proširivati«, kaže Ivana.

Popis svega što je radila je predug. Svojedobno je radila u hrvatskoj nakladničkoj kući *Školska knjiga*. Bila je urednica u časopisima za djecu i mlade *Smib* i *Modra lasta* koje su čitale generacije učenika. Jedno kraće vrijeme bila je i glavna urednica *Modre laste*, zabavno-poučnog časopisa za mlade u izdanju *Školske knjige*, koji izlazi od davne 1954. godine. Nakon toga radila je u školi kao profesorica povijesti i pomoćnik u nastavi te se dodatno educirala za rad s djecom s teškoćama u razvoju i učenju. Suosnivačica je udruge pomoćnika u nastavi PUN-HR u Zagrebu.

»Danas radim u Hrvatskom zavodu za socijalni rad. Što se aktivnosti u udrugama tiče, osim u Zajednici, pred-

sjednica sam u Društvu žena Velika Mlaka, u udruzi koja okuplja žene iz mjesta u čijoj blizini živim. U okviru te udruge, među ostalim, radim na čuvanju baštine spomenutog mjesta i Turopolja kojeg, nakon 32 godine života u njemu, smatram svojim drugim zavičajem. Uz to, koristim svaku priliku za promociju zavičaja iz kojeg potječem. Jedan takav projekt pod nazivom 'Slamarska umjetnost bačkih Hrvatica' u turopoljskom kraju realizirala sam tijekom Dana europske baštine 2023. Posjet slamarki iz Tavankuta Turopolju, točnije Novom Čiču i Velikoj Gorici, zapravo je moja ostvarena želja da objedinim svoja dva zavičaja, onaj u kojemu sam rođena, i onaj kojeg smatram svojim drugim zavičajem i u njemu imam svoj dom i



obitelj. Nadalje, posredovala sam u povezivanju HKPD-a *Jelačić* i KUD-a *Novo Čiče* što je rezultiralo nastupom KUD-a *Novo Čiče* u Petrovaradinu i Novom Sadu prigodom 20. obljetnice uspješnog djelovanja HKPD-a *Jelačić*.«

Kako navodi, svako novo radno mjesto za nju je prilika za učenje i profesionalni, ali i osobni rast. Uz to, nova iskustva, novi ljudi kojima je okružena obogaćuju joj život, čine ga dinamičnim i u tome istinski uživa. Planova ima, što privatnih, što onih profesionalnih, a i onih vezanih za rad u udrugama.

»Unatoč brojnim obvezama koje imam, naći ću prostora da u skladu sa svojim mogućnostima nastavim čuvati ne samo naslijeđe petrovaradinskih Hrvata, nego i vojvođanskih Hrvata općenito. Što se planova tiče, želja mi je u ovom trenutku pokloniti više pozornosti Hrvatima u Banatu njihovim predstavljanjem u Turopolju. Poznato je da su Hrvati iz Turopolja (uglavnom turopoljsko plemstvo koje govori kajkavskim narječjem) početkom 19. stoljeća preseljeni u srednji Banat, o čemu šira javnost, osobito u Turopolju, malo zna.

Dolazim rado u zavičaj i to mi mnogo znači. Nigdje nije tako lijepo kao u kraju iz kojeg si potekao«, ističe na koncu Ivana Andrić Penava.

S. D.

Čistoća i zelenilo – OOUR Tavankut

Globalnim onečišćenjem planeta raste i globalna svijest o potrebi njegova spašavanja. Već odavno su zbog toga diljem svijeta osnovane političke stranke čiji je osnovni program ukazivati na opasnost od zagađenja Zemlje i borba protiv toga, prije svega kada je riječ o velikim gospodarskim kompanijama i sudjelovanju države u tom prljavom poslu. Na nižim instancama, također već odavno, sve je više ekoloških udruga koje političku borbu zamjenjuju konkretnim akcijama čišćenja oceana, mora, rijeka, jezera šuma i parkova od ostataka onoga što za sobom uglavnom ostavljaju životinje kada prebiraju po kantama za smeće u potrazi za hranom. Svijest o tome da svatko može biti ekolog propagira i **Vesna Huska** na stranicama podlistka *Hrcko* u našem tjedniku, savjetujući djecu što i sami mogu učiniti u ovoj neravnoj borbi.

Takva jedna »mikro akcija«, a od njih sve i počinje, održana je prošloga vikenda u Donjem Tavankutu kada su se mještani okupili u centru sela s ciljem da ga uredi. Prema zapisu izvještača s portala *subotica.com*, u subotu, 28. rujna, u toj je akciji sudjelovalo oko 150 mještana Tavankuta: vatrogasci, djeca iz Osnovne škole *Matija Gubec*, njihovi roditelji i susjedi..., skupljajući smeće i opalo lišće, čupajući korov i pileći suho granje s drveća.

»Neki su ljudi donijeli cvijeće pa smo to posadili u žardinjere i kada smo sve to završili, prošli su vatrogasci i oprali ulice. Bilo je fantastično, radili smo, družili se i usput pričali i začas riješili problem na koji dugo ukazujemo«, riječi su **Ivane Nimčević Vajhand** koje je prenio spomenuti portal.

»Problem na koji dugo ukazuju«, zbog kojeg je središte Donjeg Tavankuta do jučer sličilo središtu dobrog dijela sela u okolici Subotice, u osnovi je odgovor na pitanje odgovornosti, odnosno nadležnosti, a u konkretnom slučaju on je riješen običnim lopatama, grabljama, ašovima i pilama u prijedopodnevnoj akciji čišćenja i uređivanja okoliša u kom žive.

Ali, kada netko opet baci otpad na pločnik, kada neki kamion s pijeskom opet izruje kolnik i kada zadovoljstvo urađenim malo splasne, moguće da će se pitanje odgovornosti, odnosno nadležnosti, opet pojaviti poput novooopalog lišća na uređenom travnjaku. U čemu je stvar?

Stvar je u tome da Javno komunalno poduzeće *Čistoća i zelenilo* – osim redovitog skupljanja otpada, sezonskog prikupljanja kabastog otpada (dva puta godišnje) i povremenog saniranja novoniklih divljih deponija – ne brine u selima o onome o čemu skrbi u centru grada: njegovim održavanjem, što će reći istim onim poslovima kojim su se u subotu bavili tavankutski mještani-volonteri. Da je ovo kojim slučajem dijalog s rukovodstvom JKP-a *Čistoća i zelenilo*, odgovor na tvrdnju iz prethodne rečenice skoro da ne bi bio ni potreban – zilijun puta smo sa svih strana čuli da za takvo što nema niti logistike, niti sredstava,

niti ljudstva, pa je svaki daljnji razgovor na tu temu čisto gubljenje vremena. Je li baš tako?

O rješenju problema na koji mještani Tavankuta »već dugo ukazuju« možda bi se ipak moglo razmisliti na jedan drugi način, a koji sasvim solidno funkcionira na manje od trideset kilometara od Subotice. Istina, s druge strane granice, u mjestu Ásotthalom. To selo s oko 4.000 stanovnika (nešto malo više od Tavankuta) ima svoju komunalnu službu koja se bavi istim poslovima kao i *Čistoća i zelenilo* u središtu grada: šišanjem travnjaka, podrezivanjem dr-



veća, čišćenjem ulica... riječju: higijenskim održavanjem mjesta. I bez poznavanja uposlenih lakše je povjerovati da uniformiranu odjeću lokalnog komunalnog poduzeća u većini nose stanovnici Ásotthaloma negoli okolnih mjesta, uključujući i Segedin. Kao ni Tavankut u Gradu Subotici, ni Ásotthalom nema visoku autonomiju unutar csongrádske županije, ali su tamo (već odavno) shvatili i stvari uredili tako da mještanima toga naselja osiguraju najneophodniju opremu za održavanje sela i profesionalno angažiraju stanovnike u tome poslu. Na taj su način postigli dvostruki koristan efekt: za taj posao ne moraju angažirati mehanizaciju i ljudstvo iz dvadesetak kilometara udaljenog Segedina i zaposlili su lokalno stanovništvo koje isti posao radi »od kuće« umjesto da putuje »u centar«. Drugim riječima, stvaranjem ispostave, filijale ili čak i Osnovne organizacije udruženog rada – kroz prethodno sudjelovanje na nekom od prekograničnih projekata i namjenskom nabavom potrebnih sredstava – JKP *Čistoća i zelenilo* u perspektivi bi Tavankučanima (ali i mještanima drugih sela) mogla omogućiti da posao koji su prošle subote obavljali na pogon dobre volje ubuduće obavljaju kao zaposlenici u njihovim uniformama. Jer... lijep je i entuzijazam i zadovoljstvo nakon obavljenog posla, ali... Čim preraste u (neplaćenu) obvezu, to i dosadi.

Z. R.

Slavlje prirode, okusa i zajedništva

Kako organizatori ističu, festival je unatoč kiši »prošao u pravom slavlju prirode, okusa i zajedništva«. Okupilo se više od 40 izlagača, a nije izostalo ni druženje uz ručak i tamburaše

Premda je počela padati neposredno prije otvorenja, kiša nije omela održavanje XIV. Tavankutskog festivala voća i autohtonih rukotvorina, održanog u subotu, 28. rujna, na autentičnoj lokaciji etno salaša *Balažević*. Kako organizatori ističu, festival je unatoč kiši »prošao u pravom slavlju prirode, okusa i zajedništva«.

Ova etnogastronomska manifestacija ima za cilj predstavljanje privrednih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata, prije svega iz lokalnog Tavankuta ali i šire. Okupilo se više od 40 izlagača, a na štandovima se, osim jabuka, našlo i rakije, likera, vina, meda, zimnice, domaćih kolača, zanimljivih rukotvorina... Unatoč kiši, nije izostalo ni druženje uz ručak (tražili su se tanjur i bon više!) i tamburaše. Na meniju su bili: *pivčiji paprikaš*, tarana, grah, gulaš...

Paprike umjesto jabuka

Organizatori festivala su HKPD *Matija Gubec*, Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, Osnovna škola *Matija Gubec* i Voćarska zadruga *Vočko*.

Za *Gubec* je ovo važna godišnja manifestacija kojom ujedno završavaju program *Tavankutskog kulturnog lita*. Lokalni proizvođači doniraju jabuke udruzi koje mladi članovi prodaju te se tim novcem pomažu programi *Gupca*.

»Ove godine imali smo oko 45 izlagača, oni nam se sada već sami javljaju za sudjelovanje, sviđa im se ova atmosfera i naše gostoprimstvo. Imamo ove godine i veći broj kuhara i jela, okreću se i dva praseta. Na selima nema puno organizacija i udruga, te se *Gubec* trudi organizirati događaje tijekom cijele godine. Festival je jedan od njih«, kaže **Lidija Sarić** iz HKPD-a *Matija Gubec*.

Što se tiče voćarstva, po kojem je Tavankut poznat, Sarić navodi kako je godina »katastrofalna« ali da to nije bilo vidljivo u festivalskoj ponudi.

»U posljednjih trideset godina nije bilo ovakve suše, ali mi ove godine imamo najviše boksova za



prodaju jabuka. Hvala im puno, oni to doniraju za *Gubec*, potrudili su se da se ne primijeti kako je godina loša. Proizvođači se okreću povrću, luk i paprika su sada značajniji od jabuka, ljudi se snalaze.»

Važnost festivala za *Gubec* ističe i predsjednica udruge **Mira Tumbas**.

»Ovo je važna manifestacija u našem kalendaru. Okupljamo se na ovoj manifestaciji, ljudi nas podržavaju, znaju da će ovdje provesti lijep subotnji dan uz druženje«, kaže Tumbas.

Dojmovi izlagača

Među štandovima predstavila se i obiteljska vinarija *Klinocki* iz obližnjeg Bajmaka, osnovana 2016. godine. Vina proizvode od sorti *frankovka*, *cabernet* (*frank* i *souignon*), *chardonnay*, *talijanki* *rizling* i *burgundac sivi*.

»Prvi put se vinarija predstavlja na ovom festivalu. Čak i po ovom kišnom vremenu odziv je dobar. A s obzirom na broj ljudi, nije loša prodaja«, kaže **Stefan Jakovčević** iz vinarije *Klinocki*.

U ponudi su se našli i hladno prešani sokovi *illesby* koji se proizvode u Tavankutu. U pitanju su 100 posto prirodni sokovi (jabuka, mrkva, cikla, kruška, višnja, rajčica...) bez aditiva i zaslađivača za, kako navode, potrošače koji vode računa o prehrani i zdravlju.

»Drugom godinu smo na festivalu u Tavankutu. Ideja festivala je dobra, da se vidi što proizvodimo ovdje u selu.



Zdrava prehrana, pa tako i prirodni sokovi, važni su za sve, posebno za našu djecu«, kaže prodavač **Bojan Vuković**.

Na festivalu su svoje »proizvode« (rukotvorine, kolače, zimnicu...) prodavala i djeca iz mjesne OŠ *Matija Gubec* te OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice. Novina ovogodišnjeg festivala bile su radionice za najmlađe. Teme su bile vezane za sadržaj festivala: izraditi voćnjak, opremiti »špajc«, izraditi figurice od voća i povrća. Organizatori ističu kao im je važno da lokalno naslijeđe prepoznaju i djeca te ga održe u budućnosti.

D. B. P.





Gastrofest HKPD-a Jelačić

Okusi Vojvodine okupljeni u Petrovaradinu

***Pet ekipa predstavilo je specijalitete s trpeze vojvođanskih
Hrvata a gostovala je i jedna ekipa iz Slavonije***

Na manifestacijskoj mapi hrvatske zajednice sve je više gastrofestova, a jedan od njih je *CROZ kuhinje Vojvodine* koji priređuje HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina. Osmo izdanje festa održano je nedjelju, 29. rujna, u dvorištu i objektu DVD-a *Petrovaradin*. Šest ekipa/udruga predstavilo je specijalitete s trpeze vojvođanskih Hrvata (Bačke, Banata, Srijema) ali i Slavonije. Dobroj i veseloj atmosferi pridonijeli su i tamburaški orkestar HKPD-a *Jelačić*, kao i tamburaški orkestar *Ladan spricer* iz Golubinaca.

Predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić** kaže kako mu je drago što ova manifestacija polako prerasta u tradiciju.

»Ono što je bitno: obuhvatila je naše gastro regije – Banat, Bačku i Srijem i prvi put su nam došli gosti iz Hrvatske. Mislim kako smo dobili jednog člana koji će nas podržavati i dalje, a i naš gastro tim pozivaju na sve veće i veće manifestacije. Pozvani smo i na predstojeći festival *Lova i ribolova* na Novosadskom sajmu. Gastro

sekcija nam se profilira, našim radom i ovom manifestacijom uspjeli smo biti prepoznati i šire nego što smo mislili. Naši gosti iz Hrvatske kuhaju pod imenom *Slavonija*. To je jedna generacija studenata iz različitih mjesta u Slavoniji koja se okupila oko ideje kuhanja, zajedno putuju i kuhaju, nisu prvi put u Srbiji, ali su prvi put kod nas. Osim njih, tu je još pet drugih ekipa koje kuhaju, a moram priznati mnogi su bili skeptični, mnogi su mislili kako će ovo vrijeme nešto poremititi u organizaciji događaja, ali mi smo nabavili šator, osigurali i jedan topli prostor za one kojima je hladno. Suština programa je svakako da se družimo i zabavimo uz dobru pjesmu i hranu«, rekao je Turšić.

Predsjednik prođužnice Udruge banatskih Hrvata u Opovu **Željko Horvat** kaže kako hrana koju spremaju nije posebno iznenađenje, ali je u svakom slučaju tipična za južni Banat.

»Danas, kao i prošle godine pravimo opovački pečeni gulaš. S time se predstavljamo svugdje jer je vezano za



naš kraj, recimo prošlog tjedna smo ga pravili u Hrtkovcima i bila je ozbiljna navala. Prošle godine na ovoj manifestaciji smo kuhali u kotliću od 40 litara, a ove godine su nas zamolili da prijedemo na 50 litara, toliko mogu reći. Ovaj gulaš mi radimo u odnosu 60 % svinjetine i 40 % junetine, a meso se prvo ispeče na *talandari*, tj. odradi se dehidracija mesa. Potom redovan postupak gulaša s pirjanim lukom, mrkvom, sve standardno. Specifičnog je okusa, jer meso nema masnoće kao kod standardnog gulaša. Ono što je nezgodno na ovakvim manifestacijama gdje ima više ljudi, moramo sniziti ljutinu gulaša, inače bi po nekom pravilu trebao biti ljući od ovoga», pojasnio je Horvat.

Jelo koje je svakako privuklo najviše pozornosti stiglo je iz Slavonije. **Romario Vijačkić** iz Slavonske Požege predstavnik je ekipe *Slavonija* koja je debitirala ove godine na manifestaciji *CROZ kuhinje Vojvodine*.

»Spremamo kotlovinu, tradicionalno jelo u Hrvatskoj koje se više veže za Zagorje, ali je dosta popularno i u Slavoniji. U njega ide više vrsta mesa, vrat, carsko meso, kobasice, rebarca... Koristimo samo svinjsko meso. Što je tajna? Tajna je dobra volja i ništa više! Prvi put smo na ovom gastrofestu, ali smo unazad sedam-osam godina vezani za razna gastro događanja u Vojvodini, tako smo bili na Stražilovu, u Srijemskim Karlovcima, Novoj Gajdobri kod Bačke Palanke, a bili smo ove godine i na *Gurmanijadi* na *Salašu 137*, tako da nismo prvi put u Srbiji«, rekao je Vijačkić.

Za ribu se pobrinulo mjesno udruženje sportskih ribolovaca *Šaran*, za *talandarom* je bio **Zlatko Abijanović** koji kaže kako nije tajna da njihova riba odlično prolazi na gastro festivalima.

»Osim *Šarana*, danas predstavljam i udrugu *Jelačić*. Trenutno pečem samo šarana na *talandari*, a netko je ovdje zadužen i za riblju čorbu sa šaranom i somom. Naravno, sudjelujemo svake godine, a i prošlog tjedna smo bili u Hrtkovcima gdje smo isto pravili i čorbu i pečenu ribu. Igrom slučaja ja sam tada bio donator, imali smo smuđa, šarana, soma u ponudi uz obaveznu krumpir salatu. Oni koji su probali ribu kažu da je dobra, nije da se hvalim, ali jedna grupa momaka koji su bili u Hrtkovcima su rekli da dolaze samo pod uvjetom da mi spremamo ribu«, kaže Abijanović.

I. B.



Radni sastanak u Tavankutu o suradnji na projektima *Erasmus+*

Glavna tema – solidarnost

Radni sastanak oko buduće suradnje na projektima *Erasmus+* na temu solidarnosti održan je prošloga petka, 27. rujna, u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu. Osim domaćina, sastanku su nazočili predstavnici Galerije Prve kolonije naive u tehničari slame iz Tavankuta, *Inovativne mreže* iz Subotice, Zavoda Burja iz Rimskih Toplica iz Slovenije te Crvenog križa Zagreb iz Hrvatske.

Kako je istaknuo projekt menadžer tavankutskog *Gupca* **Ladislav Suknović**, prilikom odabira partnera u budućem projektu, osim višegodišnje i bogate suradnje, spomenuto je društvo u vidu imalo i potencijale koje oni unose u ovu priču.



»O Crvenom križu Grada Zagreba i njihovim aktivnostima na temu solidarnosti ne treba puno govoriti jer su oni doista po tom pitanju s prevelikim kapacitetima. S druge strane, imamo Zavod Burja koji raspolaže ogromnim potencijalima po pitanju apliciranja na projekte, odnosno natječaje koje raspisuje EU a tiču se projekata *Erasmus+*. Tu je *Gubec* koji je skupa s *Inovativnom mrežom* i Galerijom u svemu tome najsvežiji, ali isto tako s bogatim iskustvom na području humanih aktivnosti pogotovo na lokalnu ali i šire. Napomenut ću da radimo brojne projekte koji se tiču socijalne pomoći, humanitarnih aktivnosti koje su vezane ne samo za hrvatsku zajednicu već za kompletan lokalni živalj u Tavankutu i šire«, rekao je Suknović.

Damir Hauptman iz Zavoda Burja ovom je prigodom rekao kako oni, kao akreditirana *Erasmus+* organizacija

za neformalno obrazovanje odraslih u Sloveniji, uvijek ističu četiri ključna polja na kojima moraju djelovati.

»To su inkluzija, aktivna participacija, potom uključujemo zelene dobre prakse te radimo na digitalizaciji, prije svega digitalnom opismenjavanju starih ljudi. Također, promičemo kulturnu baštinu i nastojimo pronaći neke sinergije i nove alate kako bismo između starijih ljudi, koji su više analogni i mlađih generacija napravili neki solidarnosni pomak, te radimo na solidarnosnim vještinama. Mi ljudi smo spremni drugima pomoći kada su u pitanju primjerice neke katastrofe, ali se u svakodnevnom životu gubi ta 'mekana' solidarnost koju bismo željeli probuditi u novim generacijama«, istaknuo je Hauptman.

Voditeljica Odsjeka za rad s mladima i volonterima Crvenog križa Zagreb **Vladimira Čivraga Gosarić** podsjetila je kako suradnja između njih i HKPD-a *Matija Gubec* traje desetljećima, no do sada nije bila formalizirana u smislu *Erasmus* projekata.

»Crveni križ Zagreba se u proteklih nekoliko godina otvorio ovim projektima i tu smo relativno mladi, ali želja nam je da nastavak naše suradnje preraste u jednu formalnu suradnju koja se širi i financira iz sredstava EU, što je i povod zbog kojeg smo došli. Ideje postoje, one će se razvijati, ovo je prvi pripremni sastanak. Važno je kroz sve naše projekte, a tako i partnerske organizacije, voditi se svim onim načelima na kojima i inače djelujemo, a to su solidarnost, humanost, tradicija i mislim da je ovo jedna jako lijepa priča koja će sigurno imati sretan završetak. Nama je bitno da naši mladi koji će biti uključeni u projekte *Erasmus* upoznaju druge tradicije«, navela je Čivraga Gosarić.

»*Inovativna mreža* dosta se bavi projektima koji se tiču očuvanja identiteta, kao i naših programa među kojima su Festival slame koji je pokrenut u Tavankutu, projekt 'salašarski mobilijar', filmska radionica, koje radimo u partnerstvu s HKPD-om *Matija Gubec*, Galerijom slika od slame i OŠ *Matija Gubec*. Sa Zavodom Burja također smo uspostavili dobru suradnju i više puta smo surađivali na temu mobilnosti, a izrazili smo želju uključiti se i u ovu partnersku priču. Gledamo da osim nas uvijek budu uključeni i partneri iz Hrvatske i Slovenije«, rekao je predsjednik *Inovativne mreže* **Ivica Dulić**.

Do kraja godine bit će izabrani konkretna tema i nositelj projekta, a do tada je predviđen još koji sastanak između njegovih partnera.

I. P. S.

Interkulturalizam u obrazovanju *InterKult* 2024.

Plenarno predavanje i na hrvatskom jeziku

Deseta međunarodna konferencija Interkulturalizam u obrazovanju *InterKult* 2024. održana je 28. rujna u Novom Sadu u organizaciji Pedagoškog zavoda Vojvodine, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Novom



Sadu i Učiteljskog fakulteta na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici.

Među plenarnim predavačima, ovoga puta u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća, bila je učiteljica u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu **Iris Stantić Miljački**, koja je govorila o suvremenom obrazovanju, neuroedukaciji, interkulturalnim kompetencijama. Tako je sudionike upoznala sa spomenutim pojmovima i zaključila:

»Kao učitelji, ovim sinergijskim pristupom i metodama poučavanja koje su prilagođene funkcioniranju mozga, a poštuju kulturnu raznolikost, možemo odgojiti generacije koje nisu samo obrazovane, neurološki vješte, već i kulturno osviješteni sugrađani svijeta u kome su socijalna pravda i pravedno obrazovanje ostvarena ljudska prava«.

Iris Stantić Miljački poznata je po svojim brojnim akreditiranim skupovima i predavanjima, te stručnosti koju stječe i sada budući da je u programu pedagoške inovacije akreditiranom od Departmana za međunarodno obrazovanje Sveučilišta u Cambridgeu.

Ž. V.

Hrvatsko nacionalno vijeće

Aktiv profesora hrvatskog jezika

Aktiv profesora hrvatskog jezika održan je u utorak, 1. listopada, u Hrvatskom domu – Matici. Sastanak je vodila predsjednica Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Nataša Francuz**.

Teme sastanka bile su vezane za plan i program aktivnosti u školskoj 2024./25. godini, stručna usavršavanja, natjecanja i kvizove te obilježavanje bitnih datuma koji se tiču jezika i tradicije, objavio je HNV.

Trenutačno je u nastavi na hrvatskom jeziku u Srbiji šestero profesora hrvatskog jezika. Dvije profesorice su u sustavu obrazovanja Republike Srbije, dok je njih četvero angažirano i financirano od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Kako u HNV-u ističu, ovaj vid potpore od velikog je značaja za hrvatsku zajednicu, za brojne generacije koje su prošle ili prolaze kroz ovu nastavu.



Naši gospodarstvenici (CCII.)

Posao gdje je svaka sekunda bitna



Često neka moja izmjena može uštedjeti firmama 10 radnika po tri sata dnevno. Time se bavim, tu sam primijetio veliko tržište. Ljudi koji se bave ovim stvarima uglavnom rade za strance, a ja sam shvatio da u Srbiji mogu naplaćivati svoje usluge kao strancima, jer njima to zapravo mnogo znači – u isto vrijeme oni štede, ali s porastom porudžbina i opsegom posla, otvaraju im se i nova radna mjesta, kaže Daniel

Subotičanin **Daniel Dulić** počeo se baviti programiranjem još u osnovnoj školi. Kako kaže, san mu je od početka bio da pokrene vlastitu firmu. Već je s 26 godina to i ostvario i danas stoji iza uspješne firme *ECOM Profit* koja se bavi računalnim programiranjem i automatizacijama u poslovanju e-commerce sistema. Ovaj vrijedan mladić ima 31 godinu, oženjen je i otac dvoje djece.

»Išao sam u srednju tehničku školu, ali na smjer energetika. Međutim, počeo sam se vrlo rano interesirati za programiranje. Već s 10 godina počeo sam raditi kod brata u *Millennium GSM Centru*, uplaćivao sam mu prvo pazar, ali sam tamo naučio raditi i servis računala. Bio je tamo neki čovjek koji je pravio program za servis, meni je to bilo zanimljivo kada je ušao kod, pokazao mi je neke funkcije i uputio me da učim HTML, CSS, MySQL baze i PHP i rekao je – sve imaš na internetu, sam se snadi. Neko vrijeme slao mi je zadatke, ali je brzo digao ruke

od mene, jer ponavljam, imao sam samo 10 godina. Ali, dao mi je dobro usmjerenje i tako sam krenuo. U sedmom-osmom počeo sam raditi za jednu malu subotičku firmu, počeo sam izrađivati sajtove u Wordpressu i tu sam financijski, naravno, baš loše prolazio, ali sam puno naučio. U srednjoj sam radio na više projekata, a sve vrijeme sam nastojao otvoriti vlastitu firmu, međutim to nije išlo jednostavno zbog nedostatka iskustva i mojih godina. Nakon srednje škole ukazala mi se prilika da se zaposlim u firmi *Pokloni.com*. Tamo sam radio četiri godine i stekao najviše iskustva vezano za e-commerce«, priča Daniel.

Što je e-commerce?

Za one kojima je pojam možda stran, Dulić pojašnjava kako se e-commerce odnosi na kupovinu i prodaju proizvoda i usluga putem interneta. Osim toga, podrazumi-

jeva i korisničku podršku putem interneta. Ovaj poslovni model najčešće podrazumijeva lak i brz način kupovine, s obzirom na to da kupci mogu lako pretraživati i filtrirati željene proizvode ili usluge.

»Moglo bi se reći kako izrađujem sajtove, ali ne klasične sajtove. Radim pretežno e-commerce rješenja, radim namjenska rješenja – jer smatram kako je potrebno u današnjem svijetu e-commercea biti posvećen u potpunosti klijentu. Banalan primjer, *DDG Fashion* ima pet prodavaonica i sve trebaju biti u sinkronom roku od tri minute. Drugim riječima, kada se jedan artikl proda, kada nestane sa stanja on mora odmah nestati i sa sajta. To je bila jedna zahtjevna situacija koju smo uspjeli riješiti. Dalje se bavim automatizacijama, u smislu da prvo gledamo napraviti takav sustav koji će donijeti puno porudžbina, da bude uvezan sa svim marketinškim alatima, potom dolazimo do obrade narudžbina. Jer nije isto kada imaš pet ili 300 paketa koje moraš svakoga dana slati, ako zaglaviš jedan dan onda sljedeći dan imaš 600 paketa. Često neka moja izmjena može uštedjeti takvim firmama 10 radnika po tri sata dnevno. Time se ja bavim, tu sam primijetio veliko tržište, jer ljudi koji se bave ovim stvarima uglavnom rade za strance. Ja sam shvatio da u Srbiji mogu naplaćivati svoje usluge kao strancima, jer njima to zapravo mnogo znači, u isto vrijeme oni štede, ali porastom porudžbina i opsega posla, otvaraju se i nova radna mjesta«, pojašnjava Daniel.

Glavni Danielovi klijenti su firme iz Srbije. Neki klijenti koje zastupa su *Maximalium*, *DDG Fashion*, *Panda4you*... Kako sam kaže, ne uzima često nove klijente jer s onima s kojima surađuje ima dobru suradnju. Odnedavno Daniel pruža još jednu dodatnu uslugu.

»Ima par stranaca, ali to je sitno. Radim i iznajmljivanje servera, to je nešto što sam nedavno započeo, ali imam već par klijenata. Program koji se najčešće kod mene hostuje je *buisness soft*. U suštini to je knjigovodstveni softver namijenjen za firme, tamo se vode zaposleni, plaće, uvozi i sve što je potrebno za funkcioniranje firme. Prednost kada klijenti hostuju kod mene je to što sam u Srbiji, što je mali *peer* i što namjestim svima VPN-ove da ne idu na vanjsku mrežu, odnosno sigurnost je podešena. Klijent kada dođe kod mene, u suštini može imati kompletno rješenje za svoju firmu, od integracija kurirskih službi, kreiranja računa, sinkronizacije lagera itd. Pritom, sve je brzo i automatizirano«, kaže naš sugovornik i dodaje kako je poanta da sajt bude brz jer se prema nekim podacima izgubi jedan posjet ako se u dvije sekunde ne učita sajt.

Pripreme za Crni petak

Jedan od datuma važnih za većinu današnjih firmi koje se bave prodajom svakako je *Crni petak*, koji iz godine u godinu i kod nas diže sve veću prašinu. To je dan kom se kupci posebno raduju zbog velikih popusta.

»Za *Crni petak* obično se rade pripreme unaprijed. Tog dana sajtovi trpe mnogo veći promet od uobičajenog. Interesantno, moja četiri najbitnija klijenta su za *Crni pe-*

tak imali preko milijun dinara zarade na sajtu. Pričamo o jednom danu. Naravno, najbitniji su sami klijenti, njihova roba i kvaliteta, ali to što sam dio takvog sustava i što to funkcionira, to je ono što mi je bitno, ponosan sam na svoje klijente i našu suradnju. Druga stvar, većina klijenata s kojima uđem u suradnju najčešće ostane sa mnom i to postane dugoročna suradnja. Jednostavno, oni vide koliko im uštedim novca, a da ne pričam o sigurnosti. Neki od njih bili su na meti ozbiljnih hakerskih napada što se vidi na mjesečnom izvješću prometa i ništa se nije dogodilo«, kaže Dulić.

Danielova firma otvorena je 2019. godine. Trenutačno osim njega nema uposlenika. Daniel je dao objašnjenje zašto je to tako, ali kako kaže, ne znači da u nekoj budućnosti možda neće imati nekog uposlenog.

»Trenutačna situacija je takva da se svake godine pojavljuje jedan broj novih programera, uglavnom su završili neke tečajeve na kojima im je netko rekao kako će imati veliku plaću od ovoga. Tako početnici sada i traže takve plaće, a oni zapravo ne znaju ništa. Druga stvar, kada netko nauči posao, poslije godinu dana može otići u drugu firmu ili u inozemstvo. Ono što ja radim je programerski dio, ali imam suradnike, one koji se bave dizajnom, video montažom, ljude koji rade oglašavanje te ih izravno povežem s klijentom. Ne uglavljujem se nigdje, ne uzimam postotke, ali mislim kako nam je ispravna logika jer se mi svugdje međusobno preporučujemo, svi zajedno rastemo i lijepo surađujemo«, objašnjava mladi poduzetnik.

Nijedan posao nije lak

Na pitanje ima li kakvih novih planova za firmu, Daniel odlučno odgovara da ideja nikad ne manjka.

»Za početak hoću proširiti prodaju za servere. U planu mi je i da uzmem zastupništvo za neke PDA uređaje i s tim da napravim svoju aplikaciju na kojoj će ljudi moći raditi prepise, pratiti stanje robe i slične stvari. Problem je što sâm uređaj ne vrijedi, sama aplikacija ne vrijedi, nego mora sve ići zajedno. To je neki sljedeći veliki korak koji želim načiniti. Velika je investicija, trenutačno je prisutno i mnogo odricanja, ne idem na odmore, ručkove, gledam da nemam nepotrebnih troškova nego samo da ulažem. Nemam mnogo slobodnog vremena, ali mogu reći kako sam sretan jer mi je posao ujedno i hobi. Imam moment kada radim za klijente, ali imam i moment kada učim nešto novo. Hobi je zapravo kada ti nešto stvarš, učiš, tako sam i ušao u ovo«, kaže Daniel.

Kako Daniel kaže, za uspjeh je najbitnije ući u sve pore posla kojim se baviš. Upravo je to i njegova poruka svim budućim poduzetnicima.

»Nijedan posao nije lak, po meni. Savjetovao bih mlade koji ulaze u neki posao da pronađu nišu koja im odgovara i da nastoje u tome biti najbolji«, kaže naš sugovornik.

I. B.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA
IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 30. 9. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-111/2024, kojim se utvrđuje da je za projekt: »Izgradnja objekata kompleksa asfaltne baze na Bikovu«, na katastarskim parcelama br. 166 i 103/9 K. O. Bikovo, Subotica (46.00022°, 19.68047°), nositelja projekta »VOJPUT« d.o.o., Đure Đakovića br. 10, Subotica, potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta katnosti Po+P+5+Ps na k. p. br. 1798/2, 1816, 1817 i 1818/2 K. O. Stari grad u Subotici

(naručitelj projekta – CITY IZGRADNJA, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 11. do 17. listopada 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 11. do 17. listopada 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za uređenje i izgradnju javnog parka u Ulici Partizanskih baza – za potrebe utvrđivanja javnog interesa na k. p. br. 18104/1, 18104/3, 18104/4, 18104/5, 5306/9 i 5306/10 K. O. Novi grad u Subotici

(naručitelj projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 11. do 17. listopada 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 11. do 17. listopada 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Nagrada za virovitičko kazalište

SUBOTICA – Glumački ansambl predstave *Bajka sva od šećera* Kazališta Virovitica i Gradskog kazališta *Joza Ivakića* iz Vinkovaca dobio je jednu od pet ravnopravnih nagrada za glumačko/animatorsko majstorstvo na ovogodišnjem 31. Međunarodnom festivalu kazališta za djecu u Subotici. *Bajka sva od šećera* autorice i redateljice **Sare Lustig** novo je viđenje poznate priče o Crvenkapici, jednoj Baki i jednom neobičnom Vuku koji voli djecu, a još više voli slatkiše i kolače.

U glavnom programu odigrano je 12 predstava iz različitih krajeva svijeta, po izboru selektora prof. dr. sc. **Zorana Đerića**.

Pjesnička pohvala za Baštovanovića

SUBOTICA – Na četvrtom po redu Festivalu subotičke književnosti *Suboticijada* sudjelovali su i pjesnici koji stvaraju na hrvatskom jeziku – **Darko Baštovanović** (koji je dobio Pohvalu za pjesmu radnog naziva *Zmijske oči*) i **Nevena Mlinko**. Pobjednička pjesma (nagrada *Prvo slovo Subotice*) bila je *Klein – plava u dubini očiju moje majke* autora **Vladimira Milojkovića**. Na pjesnički natječaj *Suboticijade* prijavilo se sedamnaest autora. Tročlanim žirijem predsjedavala je **Marica Čirović** a urednik i osnivač festivala je pjesnik **Jasmin R. Ademović**.

Festival tradicijskog pjevanja u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira VII. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja koji će biti održan u subotu, 5. listopada, u velikoj dvorani Centra u Subotici. Nastupit će pjevačke skupine iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Festival je natjecateljskog karaktera, a odluku o dodjeli nagrada i specijalnih priznanja donosi stručni žiri. Početak je u 18 sati.



Mikini dani u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* 30. puta organizira *Mikine dane*, festival tambure i folklora, koji će



biti održan u subotu, 5. listopada, na Litnjoj pozornici u Beregu. Početak je u 17 sati.

Dani hrvatske knjige i riječi u Subotici

SUBOTICA – 23. *Dani hrvatske knjige i riječi* – *dani Balinta Vujkova* bit će održani od 10. do 12. listopada u Subotici. I ovogodišnji *Dani* imat će više programa, među kojima su stalni programi, kao što su Književni salon, Narodna književnost u školi, program za srednjoškolce, Multimedijalna večer, a posebnost ovogodišnje manifestacije je okrugli stol na temu očuvanja nematerijalne kulturne baštine manjinskih zajednica u Srbiji. Kao i prethodnih godina, u pripremi su novi naslovi: osma knjiga u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* i zbornik radova s prošlogodišnje manifestacije.

Uz Hrvatsku čitaonicu Subotica suorganizatori najveće književne manifestacije su ZKVH i Gradska knjižnica Subotica uz potporu HNV-a te medijsku potporu NIU *Hrvatska riječ*.

Večer sevdaha s Markom Križanovićem

SUBOTICA – *Večer sevdaha* bit će održana u srijedu, 10. listopada, u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Nastupaju **Marko Križanović** (vokal) i **Radovan Marić** (harmonika). Početak je u 20 sati. Ulaznice po cijeni od 500 dinara mogu se kupiti u caffeu *Nova Galerija* (Drapšinova 4), a moguće ih je rezervirati radnim danima od 8 do 14 sati na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35.



24. Festival bunjevački pisama

Leti vilo, bunjevačka

Pobjednička pjesma Festivala Leti vilo, bunjevačka djelo je više puta nagrađivanog autora Tomislava Vukova, koji i ovoga puta potpisuje tekst i glazbu, dok aranžman potpisuje skupa s Marinkom Piukovićem. Pjesmu je izveo ansambl Hajo koji se tamburaškom glazbom bavi više od 36 godina



U nedjelju, 29. rujna, u sportskoj dvorani Tehničke škole Ivan Sarić u Subotici održan je 24. Festival bunjevački pisama u organizaciji istoimene Hrvatske glazbene udruge. Ove godine izvedeno je 17 novih skladbi namjenski pisanih za ovaj festival, a osim subotičkih sastava i poznatih solista koji su nastupali ranijih godina gostovali su i tamburaški sastavi i solisti iz Hrvatske. Soliste je pratio Festivalski tamburaški orkestar pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**.

Neke nove pisme

Pobjednička pjesma ovogodišnjeg Festivala *Leti vilo, bunjevačka* djelo je više puta nagrađivanog autora **Tomislava Vukova**, koji i ovoga puta potpisuje tekst i glazbu, dok aranžman potpisuje skupa s **Marinkom Piukovićem**.

Pjesmu je izveo ansambl *Hajo* koji se tamburaškom glazbom bavi više od 36 godina.

»Mislim da je ovogodišnji Festival bio dosta ujednačen, barem po tematici pjesama, te da je žiri vodio računa o propozicijama festivala. Bilo je više dobrih pjesama i drago mi je zbog toga«, priča Tomislav Vukov i pojašnjava kako je inspiraciju dobio nakon *Dužijance* u Mostaru: »Prošlogodišnji pohod naših ljudi u stare krajeve bio mi je inspiracija za ovu pjesmu, odnosno činjenica kada sam shvatio koliko nas je manje u odnosu na prošli pohod koji je bio gotovo prije stotinu godina. To je bolna istina da nestajemo kao narod. Nagrada koju sam osvojio mi znači, kao i svakome, a osobito kao poticaj da nastavim pisati i komponirati, te da kao ansambl pokušamo što više pjesama snimiti i ostaviti pečat jednog vremena u kom smo mi živjeli i doživjeli neke stvari«.



Drugo mjesto po mišljenju stručnog žirija pripalo je **Josipu Franciškoviću**, autoru teksta i glazbe za skladbu *Fale mi ljudi*. Aranžman za ovu skladbu potpisuje **Ante Crnković**, a pjesmu je izveo ansambl *Biseri*. Josipova druga pjesma *Da mi na vrata pokucaš*, koju su izveli **Marija Kovač** i ansambl *Biseri*, koju potpisuje isti dvojac, osvojila je nagradu publike.

»Potrudili smo se i zaista smo zadovoljni. Što bi rekli, zaista su nam pjesme uspjele. Prošle godine sam pisao pjesmu za Mariju Kovač i ta suradnja se nastavila i pokazala se dobrom. Teško je danas pisati pjesme, ali uživam slušati neku stariju glazbu, poput sevdaha i to mi često donosi inspiraciju kod pisanja novih pjesama«, priča Francišković i dodaje da inspiracije još ima te da samim time možemo očekivati još novih pjesama.

Treća nagrada pripala je **Luki Samardžiću**, **Petru Majbaumu** i **Davidu Ralašiću** (Kaptol), autorima glazbe za pjesmu *Sićanje*, koju je izveo Luka Samardžić i Kaptolački tamburaški orkestar. Tekst za ovu pjesmu potpisuje **Ivo Rašić**, dok je aranžman djelo **Dalibora Zavođe**.

Titulu najbolje interpretatorice ponijela je **Lidija Ivković**, a za najboljeg debitanta proglašen je **Ivan Barčan** (Pitomača). Po mišljenju stručnog žirija najbolji aranžman potpisao je **Adam Seg** za pjesmu *Sad razumim*, a najbolji tekst **Snežana Kujundžić** za pjesmu *Nebo moje*.

Uz spomenute i nagrađene izvođače i autore, na Festivalu su nastupili i **Bruno Bunjevac** (Đakovo), **TS Brend** (Slavonski Brod), **Ivica Kopunović** i orkestar KUD-a Mladost, **Nikola Šomodić**, **Sanja Peić Gavran**, ansambl *Amanet*, **Anamarija Kuntić**, **Marko Grmić**, **Tamara Štricki Seg**, **TS Žeteoci** (Osijek) i ansambl *Ruže*.

Ideja i entuzijazma ne nedostaje

U revijalnom dijelu programa nastupio je Orkestar ljetnog tamburaškog kampa Pleternica 2024., pod vodstvom dirigenta **Damira Butkovića**. Ljetni tamburaški kamp u Pleternici održan je do sada tri godine zaredom, a već drugu godinu postoji reprezentativni orkestar koji održava samostalne nastupe. Prošlogodišnji orkestar imao je priliku putovati u Tomislavgrad u Bosni i Hercegovini povodom Svjetskog dana glazbe i predstaviti svoje tambu-

raško umijeće. Ovogodišnji orkestar je nakon završnog koncerta u Pleternici nastupio na susretu tamburaških orkestara *Tambura nas spaja* u sklopu festivala *Zlatne žice Slavonije* u Požegi, a predstavio se i publici na ovogodišnjem *Festivalu bunjevački pisama*. Članovi orkestra su polaznici Ljetnog tamburaškog kampa, a među njima su i tamburaši iz Vojvodine, odnosno članice HGU-a *Festival bunjevački pisama* **Iva Molnar** i **Anđela Horvatski** koje su i sada nastupale s gostima iz Hrvatske.

Kako je uobičajeno, posjetiteljima se obratio i predsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* prim. dr. **Marko Sente** koji je pozdravio okupljene i podsjetio na entuzijizam i želju za radom, te je zahvalio svima koji podržavaju rad ove Udruge.

»Jako sam zadovoljan i ponosan. Naš entuzijizam s kojim smo počeli raditi prije 25 godina još traje, i sve je bogatiji i sadržajnije«, priča za naš tjednik dr. Sente i dodaje: »Imamo priljev mladih ljudi koji su zainteresirani za rad, kao i onih srednjih generacija, tako da entuzijazma ne nedostaje. Imamo podršku zajednice, Hrvatskog nacionalnog vijeća, pokrovitelja, naše publike i ljudi koji nas prate i zahvaljujući svima njima smo uradili puno. Nismo radili samo Festival i Smotru, nego sad imamo i dječji zbor, a zahvaljujući projektima uspjeli smo renovirati naše prostore, poboljšati kvalitetu rada, tako da sam uvjeren da sve ide u dobrom smjeru i da će trajati još godinama. Zahvaljujući trudu i radu prof. Mire i prof. **Vojislava Temunovića**, koji su umjetnički voditelji svega toga, slobodno mogu reći da napredujemo«, ističe dr. Sente i pojašnjava: »Moja ideja jest i to da ne budu samo tamburaši zastupljeni, nego da imamo i drugih glazbenika. Uspjeli smo pokrenuti dječji zbor, zbog čega se radujem, a volio bih i neke druge stvari uraditi. Tu se postavlja pitanje kadra i osoblja, ali se nadam da će se sve jednog dana realizirati i da ćemo imati i veliki zbor, i simpozij svake druge godine koji bi bio stručnog karaktera u kom bi sudjelovali akademski obrazovani glazbenici iz naše zajednice i šire, ali mladi smo kao udruga i imamo još puno toga pred nama«.

Nakon Festivala druženje tamburaša i uzvanika nastavljeno je u *Tamburaškoj kući*, gdje su ovom prigodom i svečano otvorene nove preuređene prostorije.

Ž. V.

Uzroče naše radosti

slogan festivala



Festival hrvatskih duhovnih pjesama
HosanaFest 2024.

nedjelja, 06.10.2024. - 19,00 sati - 250 din. / 2 eura

sportska dvorana Tehničke škole "Ivan Sarić" u Subotici

pokrovitelji festivala



www.hosanafest.org

Novi broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a*

Povijest, obljetnice, politika

Petnaesti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na 316 stranica donosi znanstvene i stručne radnje, ukupno deset, koje za glavnu temu imaju neke od aspekata kulturnog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti ili sadašnjosti, objavio je ZKVH.

Sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u šest tematskih cjelina te dodatke, pri čemu su kriteriji podjele bili znanstvene discipline, to jest područja znanosti. Riječ je o društvenim i humanističkim znanostima koje su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalne svijesti i identiteta.

Povijesne znanosti

U prvoj cjelini *Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji* **Vladimir Nimčević** piše o Velikoj bunjevačkoj skupštini 1941. a **Ladislav Heka** priložio je tekst pod naslovom *Biskup Lajčo Budanović 1941. – 1944.* **Ivan Armanda** autor je priloga *Povratak u progonstvo. Hrvatska Družba sestara Naše Gospe u Subotici u prvim godinama komunističke vlasti (1945. – 1949.)*, a **Tomislav Žigmanov** donosi radnju pod naslovom *Prilozi za povijest osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – prve profesionalne institucije u području kulture.*

Drugi segment, *Obljetnice hrvatskih akademika*, donosi tekstove posvećene stotoj obljetnici rođenja svjetski poznatih hrvatskih akademika rođenih u Lemešu: **Gaje Alage** i **Mirka Vidakovića**. **Miroslav Furić** priložio je tekst *Uz stotu obljetnicu rođenja svjetski poznatog teorijskog nuklearnog fizičara Gaje Alage*, a potom slijedi tekst u koautorstvu **Marilene Idžojić** i **Davorina Kajbe** pod naslovom *Akademik Mirko Vidaković – znanstvenik i nastavnik svjetskoga ugleda.*

Politologija, jezikoslovlje, umjetnost

Treći dio donosi tekstove s područja politologije i demografije. Prvi rad *Uloga demokršćanske ideologije DSHV-*

a u europeizaciji Srbije: Politološka analiza manjinske političke strategije i identiteta potpisuju **Darko Baštovanović** i **Dino Spasovski**. **Jelena Dulić Bako** analizirala je rezultate Popisa stanovništva u tekstu *Demografsko stanje Hrvata u Srbiji na temelju rezultata Popisa 2022. godine.*

U cjelini *Jezikoslovlje* nalazimo tekst **Perice Vujića** *Doprinos Ambrozija Šarčevića (1820. – 1899.) hrvatskoj leksikografiji*. U segmentu *Povijest umjetnosti* nalazi se tekst **Branimira Kopilovića** *Impresionistički opus slikara Stipana Kopilovića – jedan pokušaj valorizacije.*

Prikazi knjiga

U šestom dijelu *Godišnjaka* nalaze se prikazi znanstvenih i publicističkih djela koja tretiraju brojne teme vezane za vojvođanske Hrvate, a objavljena su unutar hrvatskog manjinskog prostora u Srbiji tijekom prethodne dvije godine. Prikaze knjiga potpisuju **Senka Davčik**, **Dražen Skenderović**, **Zlata Vasiljević**, **Dominik Deman**, **Sonja Periškić Pejak**, **Branimir Kopilović**, **Vojislav Temunović**, **Nela Skenderović**, **Tomislav Žigmanov**, **Ljubica Vuković**, **Dulić**, **Katarina Čeliković**, **Jelena Dulić Bako**.

Godišnjak br. 15 završava *Dodacima* u kojem su upute suradnicima *Godišnjaka*, popis svih knjiga u (su)nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te informacije o Zavodu.

Glavni i odgovorni urednik časopisa je Tomislav Žigmanov, izvršna urednica Katarina Čeliković a likovnu opremu potpisuje **Darko Vuković**.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte, telefonom ili klikom na opciju *Naruči* na web stranici Zavoda. Cijena primjerka je 1.000 dinara.

H. R.



Proštenje kod franjevaca

Relikvija iz špilje ukazanja sv. Mihovila

Na blagdan sv. Mihovila Arkandela, 29. rujna, kod franjevaca u Subotici proslavljeno je proštenje. Ono što je ovogodišnje proštenje učinilo nesvakidašnjim jest relikvija – kamen koji je donesen i darovan franjevačkom samostanu u Subotici za duhovni rast vjernika. Kamen koji je u relikvijaru donesen i postavljen kraj oltara stigao je iz špilje – iz svetišta sv. Mihaela u Garganu u Italiji, a njega je donio riječki župnik vlč. **Rober Riemann** koji je i predvodio misno slavlje u 9 sati.



U prigodnoj homiliji vlč. Riemann podsjetio je na Lucifervu borbu koju je okončao arkandel Mihael zauzevši se da nitko nije kao Bog. Također, ovom prilikom je podsjetio da se ljudi često bore za nevažne stvari, a jedino za što bi se trebali boriti jeste za čovjekovu dušu. Svatko od nas ima svog anđela čuvara, podsjetio je vlč. Riemann i pitao koliko se često sjetimo moliti svog anđela čuvara, a kada su veće životne borbe sjetimo li se sv. Mihovila Arkandela?

Upravo radi toga mu je želja da ovaj kamen – relikvija duhovno poveže špilju ukazanja sv. Mihovila i franjevački samostan i Grad Suboticu.

Uz vlč. Riemanna tijekom mise koncelebrirali su gvardijan samostana fra **Ivan Miklenić** i mons. **Bela Stantić**. Na kraju euharistije fra Miklenić je podsjetio na podatak da se sv. Mihovil ukazao u špilji, odakle je i kamen donesen još davne 490. godine, te je zahvalio gostu što se zauzeo za to da se relikvija donese i u Suboticu. Budući da je proštenje, vjernici su imali prigodu i obići oltar sv. Mihovila.

Protekli vikend bio je rezerviran i za zavjetno hodočašće bačkih Hrvata u Mariju Bistricu, te je radi toga Crna Gospa subotička bila odjevena u bunjevački šling. Svi oni koji nisu mogli otići u Mariju Bistricu, mogli su se pomoliti za svoje potrebe kod Crne Gospe subotičke.

Ž. V.

Crkveni god u Erdeviku

Erdevička župa sv. Mihaela Arkandela svečano je proslavila svog zaštitnika u nedjelju, 29. rujna. Slavlju su prisustvovali vjernici iz svih župa i filijala šidske općine, a misno slavlje, kako prenosi Srijemska biskupija, predvodio je župni upravitelj preč. **Nikica Bošnjaković**, u zajedništvu s prof. dr. sc. **Ivicom Čatićem**, pastoralnim suradnikom.

Župnik je s propovjedaonice naglasio značaj anđela čuvara i arkandela u našem životu, kao i njihovo svakodnevno prisustvo. Također, rekao je da su oni naši najveći nevidljivi prijatelji, te da nas je njihovo prisustvo izbavilo od mnogih zala. Oltarsku sliku sv. Mihaela, gdje on mačem probada zmaja, župnik je protumačio kao našu bor-



bu s iskušenjima u životu, u kojoj ćemo, uz čvrstu vjeru, uvijek biti zaštićeni.

Zbor sv. *Katarine Aleksandrijske* iz Sota pjevao je na svetoj misi, te je nakon slavlja uslijedio njihov koncert.

A. V.

Proštenje u Beregu

Na blagdan Sv. Mihovila Arkandela u istoimenoj župnoj crkvi u Beregu proslavljeno je proštenje. Misno slavlje predvodio je generalni vikar Subotičke biskupije preč. **Željko Šipek** sa svećenikom Somborskog dekanata, a ovom prigodom novi upravitelj župe, vlč. **Damjan Pašić** položio je ispovijest vjere i prisegu vjernosti pred generalnim vikarom. Ovim činom, po crkvenom pravu, stupilo je na snagu imenovanje vlč. Pašića.

Strateški pravci razvoja Caritasa

Radionica »Strateški pravci razvoja mreže Caritasa u Srbiji« za period od 2024. do 2027. održana je u Beogradu 24. i 25. rujna. Cilj radionice, kako prenosi Srijemska biskupija, bio je definiranje ključnih pravaca razvoja mreže i jačanje međusobne suradnje svih Caritasovih organizacija u Srbiji. Stoga su se na njoj okupili predstavnici nad/biskupijskih caritasa iz Beograda, Subotice, Srijema

200 godina crkve u Hrtkovcima

Župna crkva sv. Klementa, pape i mučenika u Hrtkovcima obilježiti će sutra (subota, 5. listopada) 200 godina postojanja. Priprava za ovo slavlje započela je trodnevnicom koja završava danas, 4. listopada. Misno slavlje je u 18 sati, a nakon toga slijedi povijesna večer, koju će animirati prof. **Marko Loš** iz Hrtkovaca. Sutra, 5. listopada, svečano euharistijsko slavlje u 11 sati, na kom se očekuje veliki broj svećenika i biskupa iz Srbije i Hrvatske, predvodit će biskup Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina**.

Srebrni jubilej vlč. Marinka Stantića

Za 25 godina svećeništva vlč. dr. **Marinko Stantić** zahvalit će Bogu u nedjelju, 27. listopada, u crkvi Srca Isusova u Tavankutu s početkom u 16 sati.

Događanja na Bunariću

Biskupijsko svetište Gospe od suza otvoreno je tijekom cijele godine, a organizirane pobožnosti završavaju se 7. listopada na blagdan Kraljice krunice, kada će se u 16.30 sati moliti krunica, a u 17 sati bit će služena sveta misa.

kao i Caritasa eparhije sv. Nikolaja. Sudjelovali su i župni caritasi iz Srijemske Mitrovice, Šapca, Niša, Aleksinca i Valjeva. Iz Caritasa Srijem na radionici su sudjelovali ravnatelj mons. **Jozo Dusepara** i koordinator **Petar Dujčić**, a Caritas sv. Anastazija iz Srijemske Mitrovice predstavljala je **Kristina Dragišić**.

Radionicu je vodila **Dubravka Velat**, renomirana ekspertica iz područja strateškog planiranja i organizacijskog razvoja organizacija civilnog društva, koja je svojim iskustvom i znanjem doprinijela stvaranju jasne vizije budućeg rada Caritasove mreže. Sudionici su kroz interaktivne sesije imali priliku razmijeniti iskustva, razgovarati o izazovima s kojima se suočavaju i zajedno kreirati planove za unaprjeđenje rada i zajedničkog djelovanja na terenu.

Ova radionica je dio kontinuiranih napora Caritasa da kroz strateško planiranje osigura bolju podršku ranjivim grupama i pridonese razvoju zajednica širom zemlje.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Dar spasenja

Božja riječ dvadeset i sedme nedjelje kroz godinu bogata je porukama. Potaknuti njome možemo raditi na svojoj izgradnji tako da budemo vršitelji Božje svete volje, donositelji njegovog kraljevstva među ljude. Da bismo to mogli, moramo najprije raditi na osobnoj izgradnji, krojiti svoj život, svoje stavove i misli prema Božjoj riječi, jer ne možemo drugima donijeti ono što sami u svom srcu nemamo. Ne možemo druge potaknuti na promjene ako ih sami izbjegavamo, ne možemo druge oduševiti za Krista ako i sami nismo oduševljeni. Božja riječ nam je uvijek i u svemu orijentir, ono što nam otvara oči da bolje sagledamo sebe i svijet oko sebe.

Žrtva za nas

Poslanica Hebrejima podsjeća nas ove nedjelje na Kristovu žrtvu i njezin značaj. Iako se liturgijski ne nalazimo blizu korizme ili Velikog tjedna, kada intenzivnije razmišljamo o Kristovoj muci, o tom uzvišenom činu Božje ljubavi za sve nas treba uvijek razmišljati. A zaboravljamo. Zahvaljujemo Bogu za mnogo toga što je prolazno i manje vrijedno, ali ne i za vječno spasenje. Stoga nas liturgija podsjeća koliko je vrijedno to što je Krist za nas smrtnike učinio. On, Božji Sin, dolazi na zemlju u liku čovjeka, te dopušta da ga ljudi ponize sve do smrti na križu. Samo ljubav može toliko patnje uzeti na sebe, a Bog je ljubav. Tako po Kristovoj muci, smrti i uskrsnuću milošću Božjom svi smo spašeni. Kako kaže pisac Poslanice Hebrejima: »(...) da milošću Božjom bude svakome na korist što je on smrt okusio« (Heb 2,9b).

Spasenje je dar Božje ljubavi. A dar se ne nameće, nego daruje. Dakle, Bog daruje, a mi prihvaćamo. Budući da je to dar koji nadilazi svaki drugi koji smo ikada primili ili uopće možemo primiti, stoga i naša zahvalnost treba biti velika koliko je u ljudskoj moći zahvaljivati. Spase-

nje nije tek nešto prolazno, kao što je sve na ovome svijetu, ono je za vječnost. Ono znači vječnu radost s Bogom na Nebu. Može li proći dan da nismo zahvalni za tu veliku nezasluženu milost, može li proći dan da ne živimo u skladu s Kristovim naukom i tako pokažemo da prihvaćamo spasenje? Svjesni toga dara svaki novi dan trebamo oblikovati svoj život tako da Kristu pokažemo prihvaćanje onoga za što se žrtvovao, tako da mu pokažemo zahvalnost za toliku milost koju ničim ne možemo zavrijediti.

Dovesti djecu Kristu

Jedan od izraza prihvaćanja spasenja jest svakako i svoju djecu dovesti Kristu, upoznati ih s njegovom ljubavlju i od malena ih učiti da ih Bog voli i da su u njegovoj blizini sigurni. Marko je u svome evanđelju zapisao: »Donosili mu dječicu da ih se dotakne« (Mk 10,13). Tko donosi djecu Kristu? Roditelji. Mogu djedovi, bake, rodbina, ali to nema toliku snagu koliko kada to čine roditelji. Najsnažnije svjedočanstvo vjere je svjedočanstvo roditelja. A usmjeriti djecu Kristu najveći je dar koji jedan roditelj može dati svome djetetu, jer što mu drugo može biti vrijednije od vječne radosti s Bogom. Ponekad je tako tužno gledati crkve u kojima se mole samo stari, gledati vjeroučitelje koji na početku svake školske godine s neizvjesnošću prebrojavaju broj učenika i broj skupina za novu školsku godinu. Bog ljubi svakog čovjeka i svako dijete, ali dijete treba dovesti Bogu, dovesti ga u crkvu, naučiti ga moliti, dovesti ga na vjeronauk, posijati tako u njegovo srce sjeme vjere, koje će jednoga dana donijeti plod. Ako dijete dovedemo Kristu, pa ako jednom od njega i odluta, znat će potražiti ga i vratiti se, a ako ga ne dovedemo, teško se možemo nadati da će Krista tražiti i pronaći kada bude potrebno.

Crkva sv. Ante Padovanskog



Toranj-zvonik visok je 52 metra, a crkva 25. Na vrhu je postavljen 3,70 metara visok križ, izrađen od bijelog čelika. Zvonik je blago nagnut, tako da predstavlja svojevrsnu malu atrakciju

Povratak franjevac u Beograd

Organizirani dolazak franjevac u Beograd, poslije nekoliko desetljeća, dogodio se nakon što je 1924. godine obnovljena Nadbiskupija beogradsko-smederevska. Franjevci su vrlo brzo po dolasku u Beograd kupili parcelu s dvije manje kuće. Samostan je završen početkom 1927. godine, samo tri mjeseca od dolaska franjevac u taj lokalitet. Župu su franjevci dobili 1927. i to odvajanjem od župe Krista Kralja, koja je najstarija župa u Beogradu.

Gradnja crkve počela je tri godine kasnije, 1929. Na prijedlog **Ivana Meštrovića**, koji je tada radio u Beogradu, došao je slovenski arhitekt Jože Plečnik.

»Naša provincijska uprava iz Sarajeva, koja je vlasnik crkve i samostana, nije se složila s Plečnikovim projektom i umjesto po prvom projektu izgrađena je crkva s današnjim izgledom. Zašto je crkva okrugla? Plečnik je pred očima imao ranokršćanske crkve, s koncentričnim krugom koji je jedini savršeni geometrijski oblik i tim savršenim geometrijskim oblikom htio je pokazati Božju savršenost. Od glavnog oltara u crkvi je sedam polukružnica. Naš arhitekt nije bio teolog, već je imao dobre prijatelje koji su ga savjetovali i mislim da imamo crkvu koja je biser Grada Beograda. Nije toliko valorizirala od strane Grada. Radimo na tome da sredimo njezin toranj koji je nagnut 1,20 metara, kao Toranj u Pizi, i bio bi atrakcija za sam Grad Beograd. Možda i mi nismo davali dovoljno poticaja da bi se ova crkva stavila na mapu svjetski poznatih crkava«, kaže župnik i gvardijan franjevačkog samostana sv. Ane Padovanskog u Beogradu Ilija Alandžak.

Crkva je građena u vrijeme poslijeratne neimaštine, a dorađivana tijekom Drugog svjetskog rata, a još nije završena.

»Financiranje gradnje crkve bilo je prezahtjevno za vjernike i onda, a i danas je crkva prepuštena volji donatora. Hvala Bogu, nalazimo donatore koji pomažu našu župu«, kazao je fra Alandžak.

Između dva rata u župi su postojali Dom sestara sv. Vinka Paulskog, Dom školskih sestara, kao i Treći svjetovni red sv. Franje. Bile su tu i dvije laičke katoličke organizacije: Počasna straža Srca Isusova i Kruh sv. Antuna. Školske sestre i sestre sv. Vinka Paulskog vodile su u župi školu, vrtić i internat. Sada djeluju samo male sestre.

Župa sv. Ante Padovanskog jedna je od najstarijih u Beogradu, prostire se u općini Zvezdara i dijelu općine Vračar. Od osnutka vode je franjevci Bosne Srebrene čiji se samostan nalazi pored župne crkve. Svojim izgledom u kome dominira krivi okrugli toranj svrstava se u najzanimljivije građevine u Beogradu. Djelo je to slovenskog arhitekta **Jožefa Plečnika**. Od 2009. godine odlukom Vlade Srbije crkva sv. Ante Padovanskog postala je spomenik Grada Beograda. Župnik i gvardijan fra **Ilija Alandžak** kaže da se treba raditi na tome da crkva bude kulturni spomenik Srbije, što po svojoj arhitekturi, ali i crkvenom značaju zavrjeđuje. Danas je crkva zaklonjena okolnom divljom gradnjom, ali tako skrivena plijeni svojom ljepotom.



Meštrovićev kip sv. Ante

Crkva sv. Ante visoka je 52 m i građena je u obliku rotone. Tlocrt crkve podsjeća na kip sv. Antuna s djetetom Isusom na rukama. S obje strane centralne ose ove kružne građevine nalaze se po tri velike niše u koje su smješteni bočni oltari, ispovjedaonice i kapelica. Zidove od fasadne opeke od kojih je izgrađena crkva tamno



su crvene boje, prilično tamn mramorni pod i drveni strop, osvjetljava svjetlost koja u unutarnji dio crkve ulazi kroz vijenac prozora postavljenih oko cijele crkve. Toranj-zvonik visok je 52 m, a crkva 25. Na vrhu je postavljen 3,70 m visok križ, izrađen od bijelog čelika. Zvonik je blago nagnut, tako da predstavlja svojevrsnu malu atrakciju. Veliki ili glavni oltar rađen je od blistavog crnog mramora, mjestimično prošaranog bijelim prugama. Zamišljen je u dva dominantna pravca: vodoravni

smjer naglašavaju stepenice i oltarski stol, a uspravni – euharistijska kućica u više nivoa. Pri dnu kućice nalazi se raskošno obrađeni tabernakul, zatim prostor za izlaganje Presvetog, a iznad njega zatvorena nadogradnja koju završava krov u obliku piramide. Poslije Drugog vatikanskog sabora ispred oltarskih stepenica stavljen je drugi oltar da bi se omogućilo slavljenje mise na novi način.

Kip sv. Antuna, smješten na zidu iznad glavnog oltara, djelo je kipara Ivana Meštrovića. Izrađen je od bronce i visok 2,75 m. Postavljen je 1955. godine.

»Kada pogledate kip i crkvu jedno drugome po tlocrtu odgovaraju. Velika kružnica je crkva, i ona predstavlja sv. Antu, a manja kružnica koja je toranj predstavlja Isusa koga on drži u lijevoj ruci«, kaže fra Alandžak.

Kip Srca Isusova smješten na pobočnom oltaru izradio je po Plečnikovom nacrtu ljubljanski umjetnik **Božo Pengov**. U Gospin oltar postavljen je Marijin kip koji je po Plečnikovim nacrtima uradio također Božo Pengov. Kip je smješten tako da stoji u gotovo istoj ravni s promatra-

Statistika župe

U župi sv. Ante Padovanskog od 1927. godine bilo je 3.810 krštenja, a preminulih 3.209. Najviše krštenja bilo je u razdoblju od 1931. do 1940. godine kada je kršteno 1.390 djece, što je dva i pol puta od broja umrlih. Od 2011. do 2014. godine bilo je svega 17 krštenja i 84 sprovoda.

čem. Gospa je veoma neobična po svom istočnjačkom liku kao i po obradi nekih ikonografskih elemenata.

Mala, ali poticajna zajednica

Zajednica koja je okupljena oko franjevačke crkve u Beogradu mala je zajednica, a fra Alandžak kaže kako je to s jedne strane i prednost, jer on osobno dobro poznaje sve svoje župljane.

»Najviše je Hrvata, ali ima i Mađara, Slovenaca, Albanaca... Moj rad ovdje doživljam kao jedan milosni dar koji mi je Bog dao u ovom trenutku, iako možda meni kao



čovjeku koji dolazi iz manje sredine stvara poteškoće. Navikao sam na zadatosti manjih mjesta, a ne velikoga grada. S druge strane, obogaćen sam mnogim stvarima i to doživljam kao prednost. Ovdje imam priliku sresti različite ljude. Od ljudi kojima je potrebna pomoć do vrhunskih intelektualaca, znanstvenika. Uživam u tome da svaki dan svoj život oplemenjujem s novim ljudima, koji

»Mislim da bi ovdje trebalo biti puno više ljudi zbog nekih drugih projekata koje kao franjevci možemo ovdje ostvariti. Veliki je ovo grad i mogli bismo se više posvetiti ekumenskom radu«, kaže župnik i gvardijan franjevačkog samostana.

Župa ima oko 500 vjernika.

»U početku je zajednica katoličkih vjernika bila velika, te se zato i ukazala potreba da bude više župa. Danas u Beogradu ima pet župa i svaka ima po nekoliko stotina vjernika. Sigurno ih ima i više, to znamo po sprovodima, ali to nisu praktični vjernici, već vjernici koji dođu povremeno, za Božić, Uskrs i za Sv. Antu«, kaže fra Ilija, koji je od 1926. godine 21. gvardijan i 17. župnik.

Z. V.



mi do tog trenutka nisu ništa značili, a onda u budućnosti određuju moj život bilo u vjerničkom ili intelektualnom smislu. Deset godina sam ovdje župnik, druga je godina kako sam gvardijan i mene osobno ova sredina izgrađuje. Živim ovdje 12 godina i gotovo da nisam imao niti jednu nelagodu, dapače puno ljudi za Božić, Uskrs i Sv. Antu dolazi na svete mise iz nacionalno miješanih brakova i nakon tog susreta ostanete obogaćeni. Ono što je poslanje franjevačkog reda je rad ekumenizmu i brisanje stereotipa koji su takvi kakvi jesu«, kaže fra Ilija.

Uz njega u franjevačkom samostanu je fra **Benedikt Vujica**, koji je deset godina bio gvardijan franjevačkog samostana.

Plečnik Sluga Božji

Jožef Plečnik rođen je u Ljubljani 1872. godine. Studirao je u Gracu i Beču. Crkva svetog Duha u Beču, na kojoj je radio od 1910. do 1913. godine, značajna je zbog inovativnog korištenja livenog betona kao konstrukcije, a ujedno i vanjske površine. U Sloveniji je prvo gradio sakralne objekte poput crkve Uzašašća Gospodnjeg, na kojoj je radio od 1924. do 1926. godine; crkve sv. Franje Asiškog u Šiški. Krajem dvadesetih godina 20. stoljeća projektirao je urbanističke projekte u Ljubljani, poput Nacionalne i sveučilišne knjižnice (1936. – 1940.). Preminuo je 7. siječnja 1957. godine u Ljubljani. Na pedesetogodišnjicu njegove smrti Slovenija je 2007. godinu proglasila Plečnikovom godinom. Tada je i Katolička crkva započela postupak za Plečnikovo proglašenje svecem. Od tada on nosi počasni naziv »Sluga Božji«.



Na nasipu

Umolitveniku *Radost nebeska* na unutarnjoj strani **Pavka Jakšić, Picanova** (1910. – 1989.) iz Sonte je zapisala: »Prva voda nam je došla 1924. g. 16. maja. Druga voda nam je došla 1926. g. juna 19.«.

Bilješka se odnosi na katastrofalne poplave Dunava. Otkad je Dunava, divlje i neukrotive rijeke, bilo je i bit će poplava. U davnoj povijest ljudi su se branili od poplava organizirani po mjestima izgradnjom manjih nasipa tamo gdje su im bile ugrožene nastambe i pašnjaci, a puno ozbiljnije obrane od poplava (Gornje Podunavlje) započete su krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća.

Na priloženoj fotografiji vidimo grupu Sončana na završetku izgradnje jednog dijela od mnogih nasipa. Postoji mogućnost da je ova snimka sa sončanske Bare, završetak nasipa (jer prepoznaje se da su Sončani po odjeći, mali ih je broj i »brdo«, nasip je još uvijek prepoznatljiv), nakon velikih poplava 1924. i 1926. U grupi radnika je i **Pava Jerkucin, Baukov** (1902. – 1955.) čija je supruga **Stana** (1907. – 1998.) sačuvala ovu fotografiju i pričala o njoj tijekom života. Na žalost, nije upamćeno koja je osoba na fotografiji njezin **Paja**. Potomaka koji bi nešto više mogli znati nema više među živima. Nasipi se grade uvijek u više linija na određenim razmacima. Rupa-jezero ili bara (Bara) još postoji. Povezana je kanalima, koji se na žalost više ne čiste, a do prije nekoliko godina je važila za lijepo, prirodno kupalište. »Nasipi su se počeli graditi poslije poplava već u jesen 1925. i nastavljeni su i po zimi dok se moglo raditi pa u proljeće 1926. Nasip Odri i Petrović su najstariji nasipi uzvodno od Dunava prema Bogojevu. Imali su za cilj da brane površine prema Bogojevu od različenih voda u Sončanskom ritu. Nasip Odri prvi je puta provaljen u Sonti, 1924. na mjestu koje Sončani zovu Bara. Od siline udara dunavske vode nastala je rupa od desetak metara dubine izmjerena nekoliko dana nakon prodora« (blog *Apatinske hronike*, **Mirko Vraneš**).

Materijali za nasipe dovoženi su uglavnom konjskim zapregama, tzv. kordama. Vidimo da radnici imaju kolica. Ona su bila od drveta, sasvim zatvorena da se ne rasipa materijal i s drvenim kotačem, obloženim metalnim obručem. Takva kolica u Sonti su se zvala *taličke*. Bila su u upotrebi za izgradnju kuća i drugih zemljanih radova sve do šezdesetih godina XX. stoljeća, odnosno do pojave metalnih kolica-tragača. Stana je pričala da su radnici po zimi pješice svako jutro išli do Dunava ili gdje se već ukazala potreba. To je 5-6 km, a nekada

i više. Kruh su nosili u njedrima da bi spriječili smrzavanje. Ipak bi se preko dana, dok su radili, kruh smrznuo. I graditelji su dobijali smrztine po tijelu na otkrivenim i pokrivenim dijelovima.

Godine 1924. veliki proboj Dunava prouzročio je dolazak vode do sela s južne strane do kipa sv. Ivana Nepomuka. Apatin je tada bio već jako ugrožen (potopljene ljevaonica, pivovara i drugi važni objekti infrastrukture) kao i kuće za stanovanje. Sončanske kuće, osim salaša koji su se našli na putu stihiji, nisu bile ugrožene jer je Sonta s te strane na brijegu. Cijeli Veliki rit, u Sonti Selcki rit, bio je potopljen. Svi usjevi su postradali i svi salaši su bili potopljani. Divlje životinje su stradale. Jeleni su plivali u krdima, a košute su prilazile ljudima u čamcima kao da su molile spas za sebe i mladunčad. Na tavanima salaša vlasnici su pronalazili jelene i domaće životinje koji su tu nalazili privremeni spas.

Prema blogu *Apatin i poplave* samo na području apatinskog i sončanskog atara poplavljeno je 9.200 hektara najplodnijih oranica. Najbolje oranice Bačke su tada bile metar pod vodom. Nad Velikim ritom voda se zadržala dva mjeseca. Tada je donijeta odluka da se probije nasip prema daljском ritu i tako je Bačka spašena.

Godine 1926. Dunav se opet izlio kroz željeznički nasip kod Gomboša (Bogojeva). Pruga Sombor – Vinkovci bila je blokirana. I tu je Dunav ostavio uspomenu, današnji štrand koji je u vrijeme prodora vode dostigao dubinu od 15 m. Štrand je i danas prirodno kupalište manje dubine. Prema pisanim dokumentima, toga proljeća su padale nezapamćene kiše, a promočeno tlo je propuštalo podzemne vode. I Drava je dostigla kulminaciju. Dunav je za samo dva dana dostigao nezapamćenu visinu od 774 cm. Kod Apatina na najugroženijim mjestima nasipa najhrabriji su formirali živi zid dok su ostali donosili vreće s pijeskom. Poplavljeno je 126.000 hektara apatinskog i sončanskog atara. Poslije ovih poplava izgradnja velikih nasipa i briga o njima je postala svakodnevna i neodgodiva u nedogled i u budućnosti. Tih godina je preko 120.000 ljudi radilo na nasipima. Država je naredila opću mobilizaciju kao i sudjelovanje vojske.

P. S. Vodostaj stoljeća od 824 cm dogodio se 25. VI. 1965. kod Bogojeva (Gomboša).

Svi povijesni podaci preuzeti su s bloga *Apatinske hronike*.
Ruža Silađev

Svjetski dan učiteljica i učitelja

Superheroji

Svjetski dan učiteljica i učitelja obilježava se svake godine 5. listopada. Ovaj dan proglašen je od UNESCO-a 1994. godine u spomen na isti datum 1966. kada je potpisana *Preporuka o statusu učitelja*.

Možete li zamisliti školu i život bez učiteljica ili učitelja? Možda vam se ponekad čini da vas »muče«, ali samo se sjetite koliko toga su vas naučile, koliko puta ispravile što ste pogrešno uradili, koliko puta vas nasmijale, koliko vas puta zagrlile? Koliko su ljubavi unijeli u vaše djetinjstvo? Stoga je ovo pravo vrijeme da im na tome zahvalite. Možete im napisati neki stih ili ih nacrtati, i to im darovati. Takvu čestitku svim učiteljima diljem svijeta, a napose našim učiteljima i učiteljicama koji su u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku, daruju učenici hrvatskih razreda.

Hvala vam, učiteljice i učitelji!

Ž. V.

Učiteljice naše

Učiteljice naše
te uče i paze
od njihovih informacija
su nam pune glave.

Kad radimo diktate
nije nam lako
zato su tu učiteljice
da nam pomognu malo.

A kad matematiku
zapatljamo,
one su tu da je
otpetljamo.

Kad idemo vani
trčati i igrati se
onda ih volimo najviše.
Petra Dević, 4. 4 – OŠ Matko Vuković, Subotica

Hvala

Moja učiteljica kao najbolja prijateljica.
S njom sam četiri godine provela, ali još bih voljela.
Hvala joj za sve godine ove
ali ja dalje sanjam svoje snove.
Marija Vukov, 5. c – OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Uradit ću sve

Ni malo obična,
malo stroga al' pravična,
za sve moje petice
i ona je zaslužna.

Ono što je opisuje
je njen osmijeh i razumijevanje.
A njeno strpljenje
za nas uspjeh
je jedino rješenje.

Nije joj lako s nama,
to kaže i moja mama.
Za nju i peticu
uradit ću baš sve,
sve što treba!

Anđela Evetović, 3. 4 – OŠ Matko Vuković, Subotica

Učiteljica superheroj

Moja je učiteljica najbolja na svijetu,
ona obiđe kuglu zemaljsku u jednome letu.
Uvede nas ona u svijet brojeva i slova
te se prepustimo maštanju s puno boja.

Kada svoje otvori srce
oko nas polete iskrice:
crvene, bijele, žute i plave
kao kakve zvjezdice male.

Razmišljajući s vremena na vrijeme,
shvatim, da u svemu ona u pravu je.
Iako se svugdje nađe i po koji nestašluk sitan,
sve to, mi zajedno prebrodimo i on postaje nebitan.

Riječ HVALA dosta nije
za sav trud, muku i upornost što ona u sebi krije.

Moja je učiteljica superheroj,
no s nama i znanjem katkad mora voditi čak i dvoboju.
Martina Tikvicki, 8. 4 – OŠ Matko Vuković, Subotica

Učiteljica će te naučiti

Nije lako daće biti,
S učiteljicom se boriti.
Piši, briši, crtaj, boji,
Zadaću ne zaboravi!

Ali pogled onaj dragi
U moje oči kad navrati,
Zadaće se pišu lako
I stječe se znanje svako.

Osim slova i brojeva
uče se i znanja mnoga,
Kako dobar čovjek biti
Učiteljica će te naučiti!
Roko Piuković, 6. c – OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Škola

Moja učiteljica prava je strava,
od nje me nekad zaboli glava.
Ali glava brzo prođe
kad moja prijateljica dođe.

Čitaj, uči, piši slova,
dok ne dođu znanja nova.
A tu je učiteljica moja,
pa često padne i petica koja.

Iva Rudić, 4. e –
OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna



Stefan Kovačić, 2. c –
OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica



Marta Mikula, 1. c –
OŠ *Ivan Milutinović*,
Subotica



Iva Rudić, 4. e –
OŠ *Ivan Milutinović*,
Mala Bosna



Zovem se: **Luka Tubić**

Idem u školu: OŠ *Moša Pijade*, Bereg

Izvanastavne aktivnosti: treniram nogomet

Volim: nogomet

Ne volim: kada pada kiša

U slobodno vrijeme: Igram *play station*

Naj predmet: matematika

Kad odrastem želim biti: nogometaš



Too Optika

DR. TOOT

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obroč *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m², plac 2800 m², u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, košarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Nove cijene grijanja

Nadzorni odbor JKP-a *Subotička toplana* donio je 30. kolovoza Odluku o cijenama za toplinsku energiju, na koju je Gradsko vijeće grada Subotice dalo suglasnost 30. rujna.

Nova cijena za tarifnu grupu »stambeni prostor« za tarifni element »energija« iznosi 7,32 RSD/kWh, dok je nova cijena za tarifni element »površina« 42,82 dinara/m².

Nova cijena za tarifnu grupu »poslovni prostor« za tarifni element »energija« iznosi 9,15 dinara/kWh, dok je nova cijena za tarifni element »instalirana snaga« 369,74 dinara/kW.

Na sve cijene se obračunava PDV od 10 %.

Nove cijene toplinske energije primjenjuju se od 1. listopada 2024. godine.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 1. 10. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJUV ZA ODLUČIVANJE
O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ**

Podnositelj zahtjeva Ognjen Gabrić PR Kancelarija za projektovanje »Good Engineering« Subotica, 51. divizije br. 16, Subotica, ovlašten od poduzeća »Palić project« d.o.o., Segedinski put br. 106, Subotica, u ime investitora Grada Subotice i JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, podnio je dana 23. 9. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Javna vodovodna mreža na obali Palića«, na katastarskim parcelama br. 1690/5, 1689/8, 1689/6, 1689/4, 1665/1, 1666/6, 1666/4, 1639/1, 1638/1, 1636/1, 1637/1 i 1635/17 KO Palić, Subotica, evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-116/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode br. 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129).



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-110-476/2024
Dana: 30. 9. 2024. godine
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Na temelju članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 21/2016, 113/2017, 95/2018, 114/21 i 92/2023) i na temelju član-

ka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/17, 30/17, 5/20 i 35/2023), načelnik Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da će Gradska uprava Grada Subotice dana 4. 10. 2024. godine raspisati javni natječaj za popunu slobodnih izvršiteljskih radnih mjesta.

Natječaj će biti objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice <http://www.subotica.rs.gov.rs>

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU O DAVANJU SUGLASNOSTI
NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 26. 9. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-82/2024 kojim se daje suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Rekonstrukcija promjena namjene i spajanje dva objekta u jedan poljoprivredno-industrijski objekt u Đurđinu«, na katastarskim parcelama br. 2644/4 i 2644/5 KO Đurđin, Subotica (45.94784°, 19.53666° i 45.94870°, 19.53787°), čiji je nositelj »DIPLOMAT IRP« d.o.o. Novi Sad, Bulevar oslobođenja br. 60, 21000, Novi Sad.

Protiv ovog rješenja nositelj projekta može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti o donijetom rješenju u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje i u studiju na koju je dana suglasnost može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Andrija Vuković, nekadašnji vratar RNK-a Split i Balikesirsporta

Osam sezona u Turskoj

Rođeni Splitsanin **Andrija Vuković** (1981.) vratarsko umijeće je učio a gdje drugdje nego u *Hajduku* ali ga je profesionalni prvoligaški put kasnije odveo među »branke« najvećeg gradskog riva-

Drago i ja smo negdje do sedmog razreda osnovne škole trenirali tenis na Firulama, a onda je kod nas na Brdu (dio Splita) osnovan rukometni klub. Budući da je naš otac svojevremeno bio prvoligaški igrač, a njegovi geni su očito prešli na brata, i nas dvojica smo odlučili reket zamijeniti rukometnom loptom. Drago je zaigrao u polju, a ja sam stao na gol. No, ubrzo su mi rukometni stručnjaci ukazali kako je moj stil branjenja u biti nogometni i savjetovali mi da promijenim sport. I tako sam se poslije izvjesnog vremena našao u juniorima *Hajduka*.

Cijeli omladinski staž proveli ste u Hajduku, ali ste, na koncu, prvoligašku karijeru u Hrvatskoj ostvarili u majicama druga dva kluba iz Dalmacije.

Nažalost ni ja ali niti itko iz naše omladinske generacije, izuzev **Luke Vučka**, nije uspio izboriti mjesto u prvoj postavi *Hajduka*. Mene je prvoligaški vratarski put odveo prvo u *Zadar*, a potom sam odigrao pet sezona u majici RNK-a *Split* koje su mi u mnogome značile za moj vratarski razvoj i stjecanje iskustva igranja na velikoj nogometnoj sceni. Pored zapažene uloge u 1. HNL, u dva navrata smo igrali i na europskoj klupskoj sceni, u jednoj sezoni čak bili udaljeni na gol od prolaska *Torina* (0:0, 0:1).

Dobre partije na vratima Splita preporučile su Vas i za transfer u Tursku. Kako je izgledala nogometna pečalba u zemlji gdje je nogomet više od igre?

U Tursku sam došao u zrelim godinama i zahvaljujući tome ostao punih osam sezona u istoj momčadi, što je za njihove prilike velika rijetkost. Bilo je tu puno velikih susreta i svjetski poznatih nogometaša protiv kojih sam igrao. Konačno, u Turskoj sam prije dvije godine i okončao profes-

la – RNK-a *Split*. Tijekom domaće karijere branio je i za *Zadar* (1. HNL), ali i za klubove iz okolice Splita (*Dugopolje*, *Solin*), no odlične partije na голу *Splita* otvorile su mu mogućnost inozemnog angažmana u momčad *Balikesirsporta*. Osam sezona proveo je u Turskoj, a onda se 2022. godine oprostio od aktivnog igranja nogometa i rekreativno vratio staroj sportskoj ljubavi – tenisu.

Vi i vaš brat blizanac Drago (zlatni hrvatski rukometni olimpijac 2004.) isprva ste se počeli baviti tenisom, ali ste zavidne sportske karijere ostvarili u dva druga sporta. Kako ste s teniske zemlje završili na nogometnoj travi?

RNK Split – Torino

Točno prije deset godina Andrija Vuković je stajao na голу *Splita* u duelu Europske lige protiv *Torina*, renomiranog člana talijanske Seria A. U dva susreta primio je samo jedan gol.



onalnu karijeru i zauvijek napustio svoje mjesto između vratnica.

Na koncu, završetkom aktivne nogometne karijere, ponovno ste se vratili tenisu, Vašoj prvoj sportskoj ljubavi. Kako to danas izgleda biti ponovno s reketom u ruci na čuvenoj zemlji Firula i TK-a Split?

Izgleda super i igram kad god imam prilike. Tenis je najbolji amaterski sport na svijetu i pruža mnogo radosti i zadovoljstva u prijateljskim i turnirskim susretima igrača rekreativaca. Ipak je to moja prva sportska ljubav.

D. P.



KOŠARKA

Dva poraza *Spartaka*

U prva dva susreta na startu nove sezone ABA lige, u kojoj sudjeluju prvi puta, košarkaši *Spartak Office Shoes*



Foto: ABA league/ Dragana Stjepanovic

zabilježili su poraze na gostovanju kod *Studentskog Centra* (76:84) i u domaćem ogledu protiv favoriziranog *Partizana* (80:89). U sljedećem, 3. kolu Subotičani u subotu, 5. listopada, gostuju kod *Krke*.

RUKOMET

Neuspjeh Zagreba

Rukometaši hrvatskog prvaka poraženi su u 3. kolu Lige prvaka na gostovanju u Norveškoj kod *Kolstada* (25:29). Zagrepčani nisu uspjeli nastaviti pobjednički niz nakon odlične igre u 2. kolu kada su na domaćem terenu bili bolji od *Alborga* (31:23). Nakon tri odigrana susreta u skupini B Lige prvaka *Zagreb* se nalazi na šestom mjestu s 2 osvojena boda, a u sljedećem kolu (9. listopada) slijedi susret protiv *Pick Szegeda*.

POGLED S TRIBINA

Povratak *Dinama*

Gotovo dvotjedna saga o novom treneru višestrukog hrvatskog prvaka i predstavnika u Ligi prvaka zagrebačkog *Dinama*, nakon otkaza **Sergeju Jakiroviću**, završila je ponovnim angažmanom nekadašnjeg stratega *modrih* – **Nenada Bjelice**. Čovjek koji je već s uspjehom vodio momčad s Maksimira (kreator prvog »prezimljavanja« u Europi) vratio se na užarenu klupu sigurnom prvenstvenom pobjedom protiv *Lokomotive* (5:1) i donio traženi mir pred 2. kolo LP i domaći duel protiv *Monaca* (susret igran u srijedu, 2. listopada). Uz to, Bjelici je na ruku odlično pao i remi u jadranskom derbiju *Rijeke* i *Hajduka* (0:0), pa se bodovna razlika prema vodećem dvojcu smanjila na svega 2 boda. Navijače i simpatizere *Dinama* konačno je malo ogrijalo i rujansko sunce (istina, na koncu vrlo turbulentnog mjeseca) pa se čini

kako je kulminacija rezultatske krize sada stvar prošlosti (kada budete čitali ove redove, znat ćemo epilog duela protiv *Monaca*) i da za Zagrepčane dolazi vedrija budućnost i mnogo uspješniji listopad. S druge strane, vodeći dvojac *Rijeka* i *Hajduk*, koji su, kako se čini, najozbiljniji konkurenti u borbi za naslov prvaka Hrvatske, mogu biti i zadovoljni i nezadovoljni nedjeljnom podjelom bodova na Rujevici. Ulog je bio prevelik jer je pobjeda donosila osamostaljenje na vrhu, dok je poraz značio ozbiljan udarac u šampionsku percepciju. Zato je izbjegnuće poraza i svojevrсни *status quo* dobar i zadovoljavajući za obje strane. Opet nezadovoljavajuća činjenica je približavanje *Dinama*, te konsolidacija u redovima glavnog konkurenta. Jedno je sigurno: povratkom *Dinama* najviše će profitirati hrvatski klupski nogomet (a vjerojatno i reprezentacija u listopadskoj akciji Lige nacija), kao i svi ljubitelji 1. HNL-a. Borba za naslov je ponovno u »magičnom triju« i svaki naredni susret samo će pojačavati natjecateljsku neizvjesnost.

D. P.

Umotvorine

- * Skrbi o velikome kada je još malo.
- * Prvi put nije do vas, poslije jeste.
- * Gdje je poštenje, tamo je povjerenje.

Vicevi, šale...

Učiteljica napisala na ploču:

– Sutra se udajem!

I pita:

– Djeco, koje je ovo vrijeme?

Jedan učenik odgovara:

– Krajnje učiteljice, krajnje!

Svađaju se dvojica tajkuna, kad će jedan:

– Ja sam svoju diplomu platio 2.000 eura i sad ćeš me učiti ti koji si je dobio za samo 500 eura!

Mudrolije

- * Negirajući sve što je lijepo, činiš ustupak ružnom, prljavom i ogavnom.
- * Zavist, pakost i ljudska zloba nemaju granice – na svu sreću i ljubav je nema.
- * Tko gleda samo na jednu stranu a ne okreće glavu, taj sve napola vidi.

Aforizmi Stjepana Volarića

Vremeplov – iz naše arhive

Marija Bistrica, 2014.



Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Je čarolije – ni čarolije

Jedan naš človik pojde kerčmu okol pol deset uri na večer. Tote su se pominali dva muži, jedan s crni mustači, nako vrlo malo pečen, drugi je mervu pametniji, ter su se pogađali da ni čarolije.

Veli ta naš človik:

– O, je, je čarolije.

– Ni čarolije, ni!

– Ja ću vam pokazat da je čarolije. Ja ću se s vami vajat da ću vam se gumbiće porizat od đupca pa do lače za petih minuta i prišit ću je oš.

– To nemoguće.

– To je moguće. No, vajamo se za sto dukat.

– Sto dukat će bit meru čuda. Vajamo se za pet piva.

– Dobro! – udrili su.

No, friško konobar donese škare, ter človik porize se gumbiće od rubača, prusleka, se, se, naposlidnje veli ta škuri s crni mustači:

– I na šulini oš imam.

Dobro, i njemu je porizo. Kad je bilo se gotovo, onda va pladnji su zbrojili, bilo ji osamdeset gumbicov. Naš človik skerbi, kriči:

– Friško, konobar, konca pag jiglu!

Konobar donese konca i jiglu, ali škuri s mustači se smije:

– O, ur je pet minut, ne pet minut, ur je ftralj ure – kasno, kasno!

Naš človik:

– Kaj ću?! Je-je, ur je kasno.

Ona dva su stali nasred kerčme, gumbic nisu imali, derže lače, nisu mogli zakvačit, ali su kričali:

– No, ni čarolije, ni čarolije.

A konobar je kričal da je fajeront:

– Vun, vun!

– A do će naše gumbice sad prišit?

Naš človik veli:

– Ne znam.

– Ne znaš? Onda si zgubiu, zgubiu si!

– Pivo, ali ne lače!

Pričao Toni Horvat, Umok, r. 1895. g.

Cvjetovi mećave, 1971.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Salauka

Došlo vrime za posov i Marin otprašio za Minken. On ošo, a prišio mi se faš Joza. Ne dođe baš svaki dan al svaki drugi-treći cigurno. Evo ga ope'. Sam' što sam užino unilazi, a za njim unilazi i njegov komšija Matija. Pozdravlju. Na faš Jozu sam se sade već naviko; jest da zna bit i dosadan al sam se obradovo Matiji. Već sam zaboravio da j' još živ. Jest da j' mal mlađi od mene, al, čeljadi, taj zna na čemu svit stoji. Skoro cili je život bio na Dunavu i oko njeg. Taj se naveslo i navato, da ne kažem nakro ribe ko što ni po sela. Kažu da j' usput i lovio, sam' ga nisu nikad uvatili. Divanili da taj ni moro dvaput ciljat da potrefi. A i sa ženama mu ni lošo išlo. Jest bio, kažu, izbirač, al išle na njeg ko slipe. Zno š njima. Od nji o-ho-ho ni mogo na kraju izbirnit pa se ni nikad ni oženio. Danaske nema lezibabe nuz špricer već kiflice orasima. A i to ide. Pristavili se: »Pajtaši, vi po selu još stignete do barbira, bircuza, crkve, doktora i apoteke, da čujem šta j' novo?«, pitam ja. Faš Joza odgovara: »Faše, nismo zbog sela došli već zbog čegagod drugog. Jes' čo šta j' Boris naradio?«. »Kaki Boris, faše? Ta ja ne poznajem nikakog Borisa. Izgleđe mi da si ope' popio koju više, faše«, odgovaram. »Faš Marne, razumi, tako su ime nadili salauki što j' poharala po Evrope. Kako j' odviše krenila kiša, a š njom i vitar, krenile su poplave. Potopila j', porušila i odnela o-ho-ho kuća i čega sve ni. I saranilo se dosta. Od Poljske, Češke, Austrije, Madžarske a i širje se drtalo. Ne pamti se tako štagod. E, to j' taj Boris, kako se kaže moderno 'ciklon', po naški salauka što ti od početka divanim«, na to će faš Joza. Sitio sam se oma da to ide stalno na televizije. Sad i ja moram kazat: »Sinilo mi, faše. Bome, sritni smo mi, sritni što ni produžio taj Boris do nas. Sve se plašim da bi mi metnili gaće na štap. Sorovali i više neg ta sirotinja u Evrope«. Na to će Matija: »Imate pravo, bać Marne, te vam riči imu mista. Ta mi se stalno, uvik i svagdi faljimo da j' kod nas sve rešito, da smo sve napravili, nadesili i pripravili, da mož mirno spavat. A bome, pravo da kažem, ritko kad da j' bilo a da nismo prošli ko bosu po trnju ka' j' zagustilo«. Ope' smo počeli mudrijašit vidim, pa ću: »Čeljadi, i prija Borisa je uvik bio nikaki Boris, nikaka salauka sam su ju drugojačije zvali. A bome, kako študiram, pravo da vam kažem da svit i pored svi salauka što su nas do sade strefile i poharale i ni baš štagod naučio. Pored svega što j' izmislito i ni baš pametniji. Ovi odviše pametni do dana današnjeg nisu izmislili štagod protiv kaki Borisa i salauka. Kako b' moderno rekli, nauku ko da tako štagod danaske priviše i ne interesira il se nema novaca. A da nema novaca, čeljadi, to ni ludi ne viruje. Čeljadi, prvo se na svaj glas divani da se led topi, vručine idu, da će mal ni sutra vamo bit pustinja a tamo ko zna šta. Sutra sam' što neće kraj svita, pa ope' nikom ništa. Ciguran sam ako nas danaske ni zakačio kaki Boris, onda će nas sutra jel priksutra zakačit. Stra mi da ćemo ondak kazat da nismo znali, ni nam niko reko jel da smo iznenaditi. Sad kažite ko j' tu lud«. »Faš Marne, svaka ti se pozlatila. Za tebe je ova država mala koliko si pametan i mudar«, faš Joza će. A ja u sebe študiram da se baš ne bi okladit mogo, al da nisam daleko da taj Boris, ti borisi i salauke ne dolazu sami od sebe već da je kogot s 'vog svita možda ne pravi. A možda j' tu i dragi Bog umišo svoje prste. Ko zna.

U NEKOLIKO SLIKA

Festival bunjevački pisama u Subotici





Zapečeni fašir

Postoje razni recepti za kosane odreske, a mi vam ovoga puta pišemo o zapečenom faširu koji su kućanice iz Subotice i okolice pravile prigodom priređivanja svečanijih ručkova. Uz ovaj fašir nezaobilazna je svježa juha, jer se oni prave od mesa i povrća koji se kuhaju u njoj. Ne postoji točan omjer koliko staviti povrća i kojega, a koliko mesa, već po okusu svatko bira. Zapečeni fašir se služio odmah nakon juhe, uz pire krumpir i umak od rajčice, a može se kombinirati i s glavnim pečenjem.

U nedostatku kuhanog pilećeg mesa, fašir se može praviti i s prijesnim pilećim mljevenim mesom.





Sastojci:

0,5 kg kuhanog pilećeg mesa
0,5 kg mljevenog svinjskog mesa
kuhano povrće po okusu (mrkva, luk, celer)
2 češnjaka
2 glavice crnog luka
4 šnite kruha
9 žlica vrhnja
žlica masti
peršinov list
5 jaja





Priprema:

Od kruha odvojiti korice i sredinu potopiti na nekoliko minuta u hladnu vodu. Za to vrijeme sitno isjeći crni luk, češnjak i peršinov list. Na mašini za meso samljeti kuhano pileće meso i povrće koje se može iskoristiti od ranije skuhane juhe. Sve sastojke sjediniti u veću posudu, dodati začine – sol i papar te tri jajeta i pet žlica vrhnja za kuhanje. Smjesu dobro sjediniti i sipati u namašćen kalup za pečenje. Važno je da se smjesa ne nabija već lagano rasporedi po tepsiji. Posebno napraviti smjesu za preljev – umutiti dva jajeta i četiri žlice vrhnja te politi po mesu.

Peći na 200 stupnjeva sat i pol, odnosno dok blago ne porume-ni. Pečeni fašir pokriti i ostaviti da malo odstoji kako bi se mogao ljepše isjeći. Služiti ga isječenog na kocke uz priloge nakon juhe.



KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.



5+plus

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osigurujete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenjsko vozilo.



MILENIJUM OSIGURANJE

Vreme je da radimo na bolje

www.milos.rs

011/ 715 23 00



RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz



www.radiomarija.rs



@Radio.Marija.Srbije



@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:



Radio Marija Srbije

Radio Maria play



ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

Astra

Telekom

011 44 22 009



XXIII. DANI HRVATSKE KNJIGE I RIJEČI

dani Balinta Vujkova
10. – 12. X. 2024.

Program:

četvrtak, 10. X. 2024. u 13 sati

HKC „Bunjevačko kolo“ Subotica
Program: Narodna književnost u školi u
spomen na Balinta Vujkova – Didu

u 18 sati

Gimnazija „Svetozar Marković“ Subotica
Nematerijalna kulturna baština – BUDI IN
– PONOSI SE SVOJIM!

petak, 11. X. 2024. od 9 do 13 sati

Gradska knjižnica Subotica
OKRUGLI STOL
Očuvanje nematerijalne kulturne baštine
manjinskih zajednica u Republici Srbiji

u 13:30 sati

Park iza Gradske kuće, Trg slobode 1, Subotica
POLAGANJE VIJENACA
NA BISTU BALINTA VUJKOVA

subota, 12. X. 2024. od 9 do 12 sati

Hrvatski dom – Matica,
Subotica (Preradovićeva 11)
KNJIŽEVNI SALON



petak, 11. X. 2024. u 19 sati

MULTIMEDIJALNA VEČER

HKC „Bunjevačko kolo“ Subotica
DODJELA NAGRADE „Balint Vujkov Dida“

DODJELA NAGRADE
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata:

„**EMERIK PAVIĆ**“

za najbolju knjigu u 2023. godini

„**ISO VELIKANOVIĆ**“

za najbolju knjigu proze 2021. – 2023.

Gosti:

Muška pjevačka skupina KUD-a „Kupina“
(Hrvatska)



Program podržali:

Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije, Grad Subotica, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Osječko-baranjska županija, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informisanje i odnose s vjerskim zajednicama

Sueorganizatori: Hrvatska čitaonica Subotica, Gradska knjižnica Subotica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko nacionalno vijeće

Organizacijski odbor: Katarina Celiković (predsjednica), obitelji Vujkov, Bernadica Ivanković, Senka Davčić, Branimir Kopilović, Nataša Stipančević, Zlata Vasiljević, Davor Bašić Palković

